«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энсиэли

12+

2015 сыл Сэтинньи 25 күнэ Сэрэдэ №144 (10377)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастың хаһыата»

БЭҐЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаґыттан бэлиэтээһиннэр

«Намкоммунтеплоэнерго» иһитиннэрбитинэн тымныы дьиэлэри сылытыы үлэтэ барар, Кооператив уул., 1 үчүгэйдик сылыйда. Сорох дьиэлэргэ биирдиилээн квартиралар сөрүүннэрэ бэлиэтэннэ, теплотрасса туруга, итиитэ кэлиитэ бэрэбиэркэлэммит. Ол эрэн, манна тэриллибит комиссия сорох дьиэлэргэ тиийэ илигэ бэлиэтэннэ, ол курдук Ржевского, 5/1 дьиэ билигин даґаны сөрүүн диэн биллэрэллэр. Өрүс суола турдаґына тохсунньуттан чоґу тиэйии саґаланар.

* * *

Үөрэх управлениетын даннайынан сыл саґата 400 оґо детсадка хабыллыбатаґа, билигин Нам сэл. 11 оґо уочаракка турар. Бу уочарат сыл бүтүөр диэри суох буолуохтаах. Граф Биэрэгэр саґа детсадка куукуна техническэй оборудованиета кэлбит. Детсадтартан прокуратура ирдэбилинэн пандустары онгороууга 10-тан 100 тыһ. солк. тиийэ сайаапкалар киирэллэр.

Билигин штатнай расписаниеґа ревизия барар, ол түмүгэр үөрэх процеһыгар сыһыана суох өттө дотацияґа көһүөхтээх. 1 Хомустаахха «Шаг в будущее» научнай-практическай конференцияґа 34 эксперт үлэлээбит.

* * *

Тутуу салаатыгар Граф Биэрэгин детсадыгар уот линията көһүөхтээґин бэдэрээтчит сыһа-соһо сылдьар. Бу объект ахсынньы 10 күнүгэр үлэґэ киириэхтээх, онтон 1 Хомустаах детсада ахсынньы 25-гэр олорчу бүтүөхтээх. «Тулаайахтар дьиэлэригэр» билигин да элбэх үлэ күүтүллэр, оттон контракт быһыытынан ахсынньы 31 күнүгэр диэри тутуу олоччу ситэн үлэґэ киириэхтээх. Үөдэй даамбатыгар аукционґа «Лигрен» диэн Г.А. Кобяков салайар тэрилтэтэ бастакы 8,5 мөл. сыанаттан 3 мөл. солк. түһэрэн кыайан тахсыбыт. Бу тэрилтэ контрагы толоруутун ураты хонтуруолга ылар наада.

* * *

КУМИ Дальнай Востокка 1-дии гектар сири босхо үллэрии бэрээдэгэр землеустроителлэри кытта үс төгүл мунньах ыыппыт. Манна кытылга, алааска ходуһа сирдээх дьоннор кадастровай документтарын суһаллык оноороллоро ирдэниллэр. Нэһилиэк баһылыктара бу үлэни сүрүннүүллэрэ эрэйиллэр, билиґги туругунан Салбаґґа, Көбөкөґґө дьон-сэргэ бу өттүнэн улаханнык ылсыбакка олорор. Сорох сирдэри, холобура, Көбөкөґґө Тараґана алааһын курдуктары, «ураты араґаччыланар территорияларынан» биллэрэн нэһилиэк бас билиитигэр киллэрэллэрэ ордук.

Бэлиэтэннэ
В. КАСЬЯНОВ

Улуус нэһилиэктэригэр

НЭҺИЛИЭННЬЭ ТУҺУГАР

Хатырык нэһилиэгэр олохтоох дьаһалта иһинэн муниципальнай автономнай тэрилтэ тэриллибитэ биир сыл буолла. Тэрилтэ нэһилиэккэ ыытыллар туох баар хаһаайыстыбаннай үлэни — от үлэтэ, бөх, буор тиэйиитэ, араас субуотунньуктар, мунґхалааһын, элбэх квартиралаах уопсай дьиэлэри көрүүистии, уулуссалар сырдатыыларын, уот тардыы өнөтүн, свалканы бэрээдэктээһин уо.д.а. араас үлэни быһаарар. Тэрилтэ биир МТЗ 82 тракторлаах, икки үлэһиттээх, салайааччыта Василий Собакин, делопроизводитель Евдокия Шадрина, маны таһынан 4 договорниктаахтар. Дворнигынан М. Абрамов, слесарынан В. Сидоров, электригинэн Г. Попов. Тракториһынан И. Левин үлэлииллэр.

Сайыґґы кэмґэ сүрүн үлэлэрэ уу ситиминэн ЖКХ-ґа, икки детсадка, музейга, үүт тутар пуунґа уонна 260 чааһынай дьиэлээх дьоґґо уу тиийэрин хааччыйаллар. Уу ситимэ 1991 сыллаахтан үлэлиир, онон эргэрэн, тэстэрэ элбээн куруук сыралаах үлэни уонна өрөмүөнү ирдиир. Ол иһин эһиилги сылга элбэх үлэ ыытыллара былааннанна. Быйыл федеральнай сокуоґґа уонна ветеринария департаменын бирикээһинэн бэйдиэ сылдьар ыттары тутан хаайар пуун тутулунна.

Олохтоох дьаһалта бу тэрилтэ биир сыл таһаарыылаахтык үлэлээбитинэн инники үлэлэригэр ситиһиилэри баґарда.

А. КУЛИЧКИНА, Хатырык

Бу ый саґата Үөдэй нэһилиэгэр США биир тутаах штатыттан, Аляскаттан, Галена куорат представителлэрэ биһиги нэһилиэкпитигэр ыалдьыттаан аастылар.

АЛЯСКАТТАН — ЫАЛДЬЫТТАР

Ол курдук сэргэх сэһэннээх Галена куорат администрациятын солбуйааччыта Джонатан Аллан Корта, Лауден общинатын Галена куорат сэбиэтин ытык сүбэтин салайааччыта Дженни Кэтлин Пелкола, Аляска университетын үлэһиттэрэ Джон Эйхельбергер, Джессика Эллен Черри, переводчик Екатерина Контарь, Шерон Флоренс Хильдебранд ыалдьыттаан аастылар. Күндү ыалдьыттары сахалыы дьаһалта дьиэтигэр алгыс сиэрин толорон көрүстүбүт. Эбиэт иннинэ өрүһү уонна дамбаны көрдүлэр – иһиттилэр, уопут атастастылар. Ол кэннэ «Чуораанчык» детсад иитиллээччилэригэр, орто оскуолаґа сылдьан аастылар. Детсад иитиллээччилэрэ ыллаан-туойан, доклад ааґан кэлбит ыалдьыттары дьоһуннаахтык көрүстүлэр. Оскуола 5 кылааһын үөрэнээччитэ Сайыына Елисеева омук тылынан оскуолатын сонунун уонна бэйэтин билиһиннэрэн чобуотук кэпсэттэ. Маны таһынан эбиэт кэннэ нэһилиэк олохтоохторун кытта көрүстүлэр, хайдах туох олороллорун сэһэргээтилэр, кэпсээтилэр. Ол курдук, кинилэр кэпсээннэриттэн Аляскаґа сылдьан аастыт курдук сананнытыт. Галено куоракка 500 киһи олорор, 200 олорор дьиэлээх. Өрүс үрдүгэр хас да үрэх хайдыһыытыгар олохсуйан олороллор. Ыраах тыа быыһыгар олорор буоланнар суол-иис суох, массыына кыайан тиийбэт дойдута эбит. Галено куорат бастаан балыксыттар лааґырдарын курдук тэриллибит, кэлин тэнийэн куоракка кубулуйбут. Олохтоохтор сүрүн дьарыктара булт уонна балыктааһын, ол курдук куһу, куруппаскыны, хааһы бултууллар, балыктан үксүн лосось балыгы хаһааналлар эбит. Маны таһынан туһах (хапхаан) иитэн бултуулларын ордороллор, балыктарын улахан ууга эргийэ турар көлөһөґө хаптараллар эбит. Саамай сөґөрбүт булка, балыкка лицензия, лимит диэн суох диэн иһитиннэрдилэр. Сынньаланґнарын эмиэ туһалаахтык атааралар, ол курдук национальнай үґкүү, вышивка, оґуруонан тиһии куруһуоктара үлэлиилэр. Турбазаларыгар лодканан, снегоходунан уонна ыт көлөнөн хатааһылыыллар. Саас национальнай бырааһынньыктарынан сааскы карнавал ыытыллар эбит. Спорт өттүгэр баскетболга үлүһүйэн оонньууллар. Ыттары олус ытыктыыллар, убаастыыллар, тоґо диэтэр ыт кинилэргэ былыр былыргыттан саамай үлэһит дьиэ кыылыттан биирдэстэрэ. Онон традиция быһыытынан сылын аайы биһиэхэ ат сүүрүүтэ буоларын курдук, кинилэр ыт сүүрүүтүн күрэґин ыыталлар эбит. Айылґалара хаартыскананн уонна картанан көрдөххө тайґаны санатар, ханан да үрдүк сир баара көстүбэт. Мастартан олус үрдүк тиит, хатыґ, бэс мастар үүнэллэр. Сир аһа манна эмиэ өлгөмнүк үүнэр эбит, отон, черника, малина, клюква отон дэлэйдик үүнэр диэтилэр. Кыһыґґы температуралара - 56° тиийэр, онтон күннээґи температура -33° буолар эбит. Уот линията диэн суох диэтилэр, ол оннугар дизельнай станция үлэлиир уонна солнечнай батареянан туһаналлар. Чааһынай дьиэлэргэ үґүстэригэр канализация баар, ол гынан баран дьиэлэрин кыһын маһынан оттон олороохтууллар эбит, оттук мастара үксүн бэс уонна хатыґ мас. Интернат оскуолалаахтар, ол оскуолаґа Аляскаттан барытыттан кэлэн 200 оґо олорон эрэ үөрэнэллэр эбит. Эбии үөрэхтээһиґґэ сүрүн болґомтону ууралар. Ол курдук сварщик, тутуу үлэһитэ, косметолог, повар, суоппар, механик идэлээх, маны таһынан летчик правалаах оскуоланы бүтэрэн тахсаллар эбит.

1940-с сылларга халаан уутугар куораттара эмсэґэлээбит. Ол иһин аэропортарын көмүскээннэр 1945 сыллаахха военнай база (военно-воздушная база) дамба туппут. 1971 сылтан бэтэрээ улаханнык халаан уутугар ылларбакка олорбуттар. 2013 сыллаахха өрүстэригэр харыы үөскээн олус улахан халаан уутуттан хоромньуну көрсүбүттэр. Соһуччута бэрт буолан бэлэмэ суох олорбуттар. Хаартысканан көрдөххө дьиэ дьиэнэн хамсаабыт, устубут, хоромньу, иэдээн бөґөтө тахсыбыт. Бэйэлэрин культураларын үрдүктүк тутар норуот быһыытынан сыаналаатыбыт. Сүрдээх эйэґэстэр, олус холкулар, үрдүк культуралаахтар уонна олорор айылґаларынан, дьарыктарынан даґаны биһиэхэ майгынныыллар эбит дии санаатым. Түмүккэ санаа атастаһан, уопут ылан, доґордуу сыһыан икки өттүттэн үөскээтэ.

Е.А. ЭВЕРСТОВА, Үөдэй

Хайдах олордугут, ыаллар?

І ХОМУСТААХТАН СЭРГЭХ СОНУННАР

Саха киһитэ бэйэтин үөрүүлээх сонунун, сэргии истибитин, көрбүтүн атын дьону кытта үллэһиннэґинэ астынар. Ол сиэринэн мин бу сурукпар биһиэхэ буолан ааспыт культурнай тэрээһиннэр тустарынан санаабын үллэстэбин.

Аґыйах сыллааґыттан алтынньы ыйга «Ийэ күнэ» бэлиэтэнэр буолбута. Бу күн «Алгыс» киинигэр ытык-мааны Герой ийэлэрбитин — кырдьаґас Петрова Софья Алексеевнаны, эдэр ийэлэри М.И. Манькованы, П.Р. Румянцеваны чиэстээһин буолла. Элбэх истиґ махтал тыллар этилиннилэр, бэлэхтэр туттарылыннылар, ырыа-тойук, үґкүү мустубут дьону дуоһуйа сынньатта.

Нэһилиэк духуобунас өттүнэн баай, сайдыылаах буоларын туһуттан Духуобунас академията тэриллибитэ, тэрилтэлэр ситимнээхтик үлэлээн былааннаах үлэ ыытыллар буолбута. Быйылгы сезоґґа үлэ саґаланыыта саха суруйааччыларын Василий Егорович Васильевы — Харысхалы, Николай Егорович Винокуровы — Урсуну кытары көрсүһүүнэн саґаланна. Көрсүһүүнү модельнай библиотека (сэб. Н.Д. Жиркова) тэрийдэ. Харысхал айымньыларын ырытыһыы, санаа атастаһыыта, ыйытыыларга хоруйдааһыннар буоллулар. Суруйааччылары кытта кэлбит артист Куприян Семенов бэйэтин үлэтин туһунан кэпсээбитэ, көрдөөх ырыата мустубут дьону сэргэхсиппитэ. Түмүгэр Харысхал айымньытыгар уһуллубут «Сүтэрсибит сүрэхтэр» киинэтин долгуйа көрдүбүт.

Нэһилиэк ыччата Урсун Винокуров культура, искусство колледжыгар үөрэнэр. Кини дипломнай үлэтин чэрчитинэн алтынньы 31 күнүгэр оґолору, ыччаты булт үөрүйэхтэригэр уһуйар сыалтан улахан мунґха тэрилиннэ. АГИКИ уһуйааччылара, студеннара сиэри-туому ыыттылар. Мунґха көмүс хатырыктаах баайынан мустубут дьону үөрэ-көтө күндүлээтэ.

«Дьикти түгэн» эстрада ырыаһыттара Ирена Файрушина, Эрчим, Сахамин уонна хомуһуннаах эдэр хомусчут Айсен Аммосов «Ийэм эппит тыллара» кэнсиэртэрэ буолан аастылар.

Сэтинньи 11 күнэ — улуу суруйааччы П.А. Ойуунускай төрөөбүт күнэ. Бу күн Саха академическай театрын артыыстара «Оґоґо баґарбыт» уонна Николай Лугинов кэпсээнинэн «Кустук» спектаклларынан ыалдьыттаатылар.

Артыыстардыын «Түмсүү» саха балаґаныгар көрүстүбүт, ирэ-хоро кэпсэттибит, эдэр састаап гастрольнай бригээдэтин үлэтин билистибит, ыйыталастыбыт, баґа санаалардыын эттибит.

Кулуупка спектакллары көрүү кэнниттэн саха академическай театра (дир. А. Николаев) уонна «Алгыс» СК (дир. А. Новгородова) бииргэ үлэлэһиигэ сөбүлэґ түһэристилэр. Онон өссө да араас хабааннаах интэриэһинэй көрсүһүүлэри күүтэ хааллыбыт.

Дьэ, ити курдук Хомустаах сэргэхтик олорор, сынньанар, үлэлиир, үөрэнэр, айар-тутар.

Е. НЕУСТРОЕВА

Ыал - аҕатынан

ИЛ-ЭЙЭ ЭҐЭРДЭНИҐ!

«Бу кэнники кэмнэргэ эр киһи олоххо оруола намтаата, олох уруулун дьахталлар ыллылар» диилляр да, дьэ, мин биир бэйэм онуоха сөбүлэһимээри олоробун.

Үнүр мин 4 этээстээх дьиэҕэ олорор дьүөгэбэр күүлэйдии бара сырыттым. Ол сылдьан 4-с этээстэн аллара диэки хараҕым ыларын тухары бөһүөлэгим иһин кэриччи көрдүм. Оо, бу дьиэ элбэҕин! Биир кэм бачымах курдук дьиэ! Ол быыһыгар куба дуу, кыталык дуу, түһэн олорорун курдук таас дьиэлэрбит кылбаһан тураллар. Дьэ, ол көрө туран миэхэ араас санаа киирэн эрийэн олорбот дуо? Дьэ эрэ, эһиги эмиэ санаан көрүҥ эрэ, бу бөһүөлэктэрбит дьиэлэрин кимнээх тутан хас эмэ тыһыынчанан дьиэлэр сылаас уйа буолан тураллар? Эр дьон туппуттара! Өссө санаан, туох баар сиртэн хостонор баайы кинилэр хостуулар, араас мүччүргэннээх, кутталлаах айаҥна, булт соноругар, саха саныыр, нуучча өйдүүр араас таһаҕаһы күнүстэри-түүннэри, үөһэнэн-аллараан тиэрдэн тиэйэн сылдьаллар. Халлааны хайа тыырар, уунан устар ааллары, сиринэн сүүрэр модун техникалары салайаллар. Биллэн турар, билиҥҥи кэмнэ илии үлэтин чэпчэтэр техника баарын да иһин төһөлөөх күүс-уох туттуллан, көлөһүн тохтон, илии чэрдийэн бу улуу куораттар тутуллубуттара буолуой?!

Айылҕа ийэ-хотун кинилэри төһө да күүстээх аҥар диэн айбытын иһин, кинилэр оҥорбуттарын, туппуттарын иһин, олоххо көрсүллэр уустук үлэлэри толороллорун иһин, хайдах эрэ кинилэриттэн киэн туттуох, дириҥник махтаныах, сүгүрүйүөх санаа киирэр уонна бу көстөр кэрэни бүтүннүүтүн эр дьон оҥорбуттара диэн сөҕүү, саллыы үүйэ тутар. Кинилэр тустарынан туох эрэ улахан айымньы суруйбут киһи, өрүү арчылыыр, көмүскүүр көстүбэт сүдү күүһү айбыт киһи. Ити билигин хаамса сылдьалларын көрүмэҥ, кинилэри ханна да ыыт, тугу да үлэлэт, барытын кыайар, үлэлиир дьон.

Онон эр дьон хаһан баҕарар олохпут туллубат тутаахтара, өһүллүбэт өһүөлэрэ буолалларын бука диэн өйдөөҥ. Билиҥҥи эдэр ийэлэр, биирдэ эрэ бэриллэр олоххо эн-мин диэбэккэ, олох ыйааһынын хараҕын тэҥнэ тутан, олох суолтатын биирдик ылынан, ил-эйэ эҥэрдэниҥ, өйөһүү-өйдөһүү эһиги олоххутугар өйөбүл буолан үйэлээх, дьоллоох олоҕу тосхойдун!

З.И. ЕГОРОВА

Чөл олох — олохпут түһэ

ТАБАҔЫ УТАРАБЫТ

1977 сылтан саҕалаан рак ыарыыны утары охсуһар тэрилтэ быһаарыытынан, сэтинньи үһүс чэппиэригэр аан дойдуга табахтан аккаастанар күнү бэлиэтииллэр. Ол чэрчитинэн сэтинньи 19 күнүгэр Намнааҕы киин библиотекаҕа «Дьонум табахтаабаттарынан мин киэн туттабын» диэн оскуола оҕолорун икки ардыгар ыытыллыбыт өйтөн суруйууга күрэх түмүгүн таһаарар тэрээһин буолла. Күрэххэ оройуон 6 оскуолатыттан 78 оҕо кыттыбыт. Тэрээһини Л.М. Маркова салайыылаах чөл олоҕу өрө тутар бөлөх иилээнсаҕалаан ыытта.

Кыайыылаахтары бэлиэтиир долгутуулаах түгэн кэнниттэн, тэрээһин кыттыылаахтара табаҕы утарар лозуннары, дириҥ ис хоһоонноох плакаттары өрө тутан факеллаах хаамыыга туруммуттара. Бытарҕан тымныыны аахсыбакка, ГАИ инспектора арыаллаах, улуу киһибит М.К. Аммосов аатынан болуоссаттан «Доҕордоһуу» болуоссатыгар тиийэн табах макетын уоттаан, буортулаах дьаллыгы симэлитэр сиэри толорбуттара. Оҕо-аймах кыттыылаах дьыала хаһан баҕарар сэргэх буолааччы. Бу да сырыыга уостубат эрчимнээх чөл олоҕу уруйдуур хамаанда хомуллан, тэрээһин сыала-соруга ситэн, үөрэ-көтө тарҕастылар.

Н. АНДРЕЕВА

Кэрэ эйгэтигэр

«АЙАММАР СОҔОТОХ БУОЛБАТАХПЫН»

«Айаммар соҕотох буолбатахпын» диэн сэтинньи ый 21 күнүгэр Партизан дэриэбинэтигэр кулуупка улахан дьоро киэһэ буолан ааста. Манна чиэстээтилэр бэйэлэрин уолларын, хараҕын ортотугар ситэн-хотон улаатан, улахан үлэһит киһи буолан тахсыбыт Алексеев Семен Германовиһы, бэйэлэрин нэһилиэктэрин депутатын, Саха республикатын культуратын туйгунун, олоҕун орто омуҥҥана — 50 сааһын туолбутунан уонна культура эйгэтигэр 25 сыл устата үлэлээбитинэн, онтон 15 сылын Партизан дэриэбинэтигэр кулуупка 15 сыл директорынан эҥкилэ суох улахан ситиһиилэрдээх үлэлээн кэлбитинэн нэһилиэгин дьоно улаханнык махтанан туран үлэһит киһини үрдүк таһымнаахтык чиэстээбиттэрин көрөн саха эрэ киһитэ сүргэтэ көтөҕүллүөн көтөҕүлүннэ.

Семен Германович кыра эрдэҕиттэн кэрэ эйгэҕэ бэйэтин нэһилиэгин дьонун чугаһатыан наһаа баҕарара. Кинилэр саха культуратын кытта ыкса доҕордоһон ыраас дуураалаах, сайаҕас санаалаах, былыргы биһиги өбүгэлэрбит курдук аһыныгас сүрэхтээх буолан тахсаллырыгар кулууп үлэтэ улахан оруоллааҕын билбитэ. Онон директорынан үлэлии киирэригэр бэйэтин тула талааннаах, үлэлэригэр ис сүрэхтэриттэн бэриниилээх дьону талан таһаарыылаахтык үлэлээн барбыта. Уонча сыллааҕыта саҥа кулууп тутуллан нэһилиэнньэтин дьоно кулуупка тоҕуоруһа мустар, кулууп үлэтэ бэркэ сэргэхсийэн, дьон кулууптан арахпат буолбута. Манна Дмитрий Кривошапкин салайыытынан «Дьүрүл» хомусчуттар ансамбллара бэйэлэрин нэһилиэктэрин эрэ иһигэр буолбакка улуус, республика таһыттан тахсан аан дойду таһымыгар тахсар аар-сааргa аатырдылар, ону кэрэһэлиир — элбэх ахсаннаах грамоталара, дипломнара. Драмкуруһуок (сал. Альбина Алексеева) ситиһиилээхтик үлэлиирин олохтоохтор бэйэлэрэ бэлиэтииллэр. Кинилэр саха литературатын, культуратын, фольклорун, олоҥхотун кытта ыкса билсэн тыллара-өстөрө байда, таҥастыын-саптыын, туттардыын-хаптардыын уларыйдылар, хайдах эрэ кинилэр үөһэттэн айдарыылаах курдук сырдыгы, кэрэни эрэ дьайа сылдьар курдуктар. Маны таһынан кыра оҕолор сатаан хоһоону ааҕарга үөрэнэллэр, хоһоон ааҕыытыгар конкурстары ыытан оҕолор саха суруйааччылара туох туһунан суруйалларын, хоһоон ис хоһоонун кытта ыкса билсэн кыра саастарыттан саха литературатын уонна олоҕу сыаналыырга, анааран көрөргө үөрэнэллэр. Онон кулууп оскуоланы кытта ыкса сибээстэһэн үлэлээн оҕо литератураны умсугуйан ааҕыытыгар, билиитэ-көрүүтэ кэҥииригэр кулууп иһинэн тэриллибит драмкуруһуок улахан оруолу ылла.

Нэһилиэк сайдыытыгар биир улахан оруолу ылла эбэлэр икки сыллааҕыта тэриллибит «Арчы» диэн ансамбллара. Кинилэр салайааччылара — Семен Германович. Кинилэр саҥа да тэриллэллэр ситиһии бөҕөну ситиспиттэр, ол курдук, Турцияҕа баран 2014 с. атырдьах ыйыгар аан дойдутааҕы фольклорнай фестивальга Россия аатыттан кыттан Гран-при аатын ылбыттара. Ити да бэрт элбэҕи этэн эрдэҕэ, бу эбэлэр умсугуйан туран үҥкүүнэн сөбүлээн дьарыктаналларын. Онон күннээҕи олохторун тупсаран, инники сырдык олоххо тардыһыыларыгар улахан күүс уган, кырдьары умнан, олоҕу кытта тэҥҥэ хардыылаһан иһэллэригэр күүс-көмө буоларыгар салайааччыларыгар Семен Германовичка махталлара улахан.

Семен Германович улахан мааны дьиэ кэргэҥҥэ уон оҕоттон уолаттартан бүтэһик оҕо буолар. Онон хара маҥнайгыттан күн сирин көрүөҕүттэн бу олох киэҥ аартыгар үктэниитэ соҕотох буолбатах. Онон өссө төгүл таһаарыылаахтык инники айымньылаах суол айаныгар киэҥник хардыылаан бииргэ үлэлиир коллегаларын, аймахтарын, бииргэ төрөөбүттэрин, нэһилиэгин дьонун кытта тэҥҥэ хардыылаһан ситиһиилээхтик айаннаан айымньылаах үлэтигэр өссө үрдүк дабааннары дабайан тахсарыгар баҕарыам этэ. Өрүүтүн даҕаны дьонун-сэргэтин кэрэ эйгэҕэ угуйа турдун.

З.А. ТИХОНОВА,
Российскай Федерация үтүөлээх учуутала, Российскай Федерация журналистарын союһун чилиэнэ, Нам улууһун Ытык киһитэ

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭҐЭ

Аныгы үйэҕэ кими баҕарар ааһан иһэн хоруотуур, сымыйа сурахтарынан баһааҕырдар олус судургу буолла. Чуолаан ватсап нөҥүө үһү-бадах сурахтарынан сирдэтэн, ардыгар халлаантан да түһэрэн ыытар «сонуннарын» тыа кэнэн, боростуой киһитэ итэҕэлгэ ылыан сөп. Ол курдук Дьокуускайтан, биирдиилээн да дьонтон мин улуус урукку баһылыгын А.И. Ильини быраабы харыстыыр органнарга үҥсэн дьыала тэрийтэрбитим курдук кэпсээн тэнийбитин саҥа истэн соһуйдум, харааһынным уонна... дьиксинним.

Дьиҥ иһигэр, ханна даҕаны, хаһан даҕаны, кими даҕаны хайа да суолга үҥсүһэр, ону ааһан дьыала тэрийтэрэр туһунан өйбөр да оҕустарбакка, баччаанҥа диэри олорон, үлэлээн-хамнаан кэллим. Арай 2013 сылтан «Эт-Ас» ХЭО-ны быраабы харыстыыр органнар бэрэбиэркэлиилларин, биллэн турар, истэр этим, манна силиэстийэ органнарыгар «улуус бюджетыгар ханнык да хоромньу тахсыбата» диэн ыспыраапкаҕа илии баттаабытым. Бу донуос да, дьыаланы тэрийэргэ төрүөт да буолбатаҕа көстөн турар суол, төттөрүтүн бэрэбиэркэлэнэр киһиэхэ туһалааҕа биллэр.

Миигин үҥсэр-харсыһар, дьыаланы тэрийтэрэр диэн төрдүттэн олоҕо суох, сымыйа сураҕы, биллэн турар, кимэ биллибэт киһи тарҕатара чуолкай. Ону хасыһан, бу киһи кимин чуолкайдаһарга бириэмэм да, баҕа санаам да суох. Ити кини суобаһыгар хааллын. Онтон дьоммор-сэргэбэр туһаайан биири этиэм этэ — саха омук «Сыылла сылдьан сыарҕа быатын быһар» диэн өс хоһоонун санатан туран үһү-бадах, сымыйа сурахтары итэҕэйбэккитигэр, ханнык баҕарар киһини, миигин эрэ буолбатах, дьиҥ үлэтинэн-хамнаһынан, олоҕунан сыаналыырга дьулуһуҥ.

Улуус баһылыгынан талыллыахпыттан хайа сатанарынан тус бэйэм олоҕум, үлэм-хамнаһым туһунан дьоммор-сэргэбэр аһаҕастык, тугу да кистээбэккэ, кырдьыктаахтык кэпсии сатыыбын. Биллэн турар, миэхэ да итэҕэс-быһаҕас ханна барыай, бэйэбин олоччу эҥкилэ суох курдук санаммаппын. Итэҕэстэрбин туората сатыыбын, сороҕор аһаҕастык билинэбин. Оччоҕуна эрэ дьон итэҕэйэрин, үтүө өрүттэргэ батыһарын дьэҥкэ өйдүүбүн уонна ити быраабыланы ийэм, аҕам иппиттэринэн, иҥэрбиттэринэн тутуһабын.

Мантан салгыы мөкү сурахтары тарҕатар дьон өссө тугу сиптэн-хоптон салҕаан, өйдөрүттэн хостоон, халлаантан түһэрэн кэпсиэхтэрин ким билиэ баарай? Онон кырдьыгы сымыйаттан, чахчыны үһүйээнтэн, ырааһы киртэн араара үөрэнэрбит хаһан баҕарар наада буолсу.

Александр АТЛАСОВ

Тыа сирэ уонна ырыынак

ОЛОХ КҮӨНЭ ДОХСУН

Билигин Эмиэрикэҕэ үлэлиир генетик Зоя Ивановна Иванова суруйбут: «Саха омук — киһи аймах устуоруйатын ураты көстүүтэ (феномена). Бачча тыйыс дойдуга ынаҕын-сылгытын туппутунан кэлбит. Нуучча омуга Саха сиригэр кэлиэн 500 сыл иннинэ уйаара-кэйээрэ биллибэт киэҥ сири толору баһылаабыт, ол тухары төрүт култууратын ыһыктыбатах омук аан дойдуга ханна да суох», - диэбитин элбэх суруйааччы, учуонай кырдьыктаах этиинэн ааҕар эбит. Онтон мин тус санаабар, нуучча омуга сахалартан 500 сыл хойут кэлбитэ кылгаһа бэрт курдук, 100 сааһыгар тиийбит 5 эрэ киһи үйэтэ буолар. Дьэ, ол иһин сахалары аборигеннарга киллэрбэтэхтэрэ. 1990-с сылларга абориген буолаары айдааран, хаһыат сирэйэ бараммыта. Сорох учуонайдарбыт хас да тыһыынча сыл анараа өттүгэр Саха сиригэр сахалар бааллара дииллэр. Дьиҥинэн, саха киһитэ бу мин алааһым, үрэҕим, ходуһам, бултуур сирим диэн уйаара-кэйээрэ биллибэт сиригэр тарҕанан олорон, киэҥ сирдээх буоллахпыт буолуо. Онтон билигин уһук хоту сири сайыннарыыга диэн 1 гектар сири босхо биэрэбит диэн манчыыктаан аҕаллахтарына, били Жириновскай муустаах муоратын кытыытын сайыннара барыҥ диэхтэрин сөп. Олохпут өссө ыараатаҕына олорор чугас сирдэрбитин атыылаан баран, күһэллэн барыахпытын сөп. Анаабыр, Өлөөн, Эдьигээн алмааһын, сэбиэскэй саҕана кистэнэ сыппыттарын сүргэйэн буллулар. Суруйааччы Николай Якутскай «Сөдьүк» оҕонньорунан 100 сылы курдат көрдөрбүт уобараһа, саха дьонун толкуйдатара буолуо. 1980-90 сыллар иннилэриттэн учуонайдарбыт, Сахалар дьиҥнээх дойдулара буоларын, кыайан дакаастыы охсубакка, хайа дойдуга бастаан үөскээбиппит биллибэккэ мөккүөргэ турар. Омугу барытын аймахтаһа сатыыбыт. Саатар саха сиригэр хас сыллаахха, хаһыс үйэҕэ кэлбиппитин торумнуохха баар этэ. Устуоруйабыт чуолкайа суох, өрүү мөккүөргэ турар буолан, Арассыыйа экономическай, политическай, социальнай политикатыгар өрүү кыайтарыылаах буолабыт. Хоту дойдуга олоробут да, хотугу надбавка, атын да чэпчэтии суох. 50-60° тымныы доруобуйабытыгар охсуулаах, үйэбит кылгас, биэнсийэ кыра, социальнай политикаҕа дьиэ-уот тутуллуута мөлтөх, тыа сиригэр үлэтэ суох буолуу элбээн, «кризис» диэн тылынан далбаатанан, сыананы ыаратар. Баай уонна дьаданы аранаа икки арда дириҥ аппаҕа маарынныыр буолла. «Кыым» хаһыат сэтинньи 19 күнүнээҕи нүөмэригэр «Тоҕус төгүл тоҕоҕо харда» диэн т/х министрэ А.Е. Артемьев этиитинэн түмүктүүбүн: «Ол эрээри аныгы олох күөнүгэр ыал кэтэх хаһаайыстыбата салгыы кэҥиир, сайдар кыаҕа суох. Тоҕо? Дэриэбинэ ортотугар (ыал олорор сиригэр) хотон, хаһаа тохтоло суох элбии, улаата турар кыаҕа суох. Хамнастаах, атын үлэлээх дьон сүрүн үлэттэн тохтоон кэтэх хаһаайыстыбанан эрэ дьарыктаннахтарына бэйэлэрин толору иитиллэ сөп. Ыал кэтэх хаһаайыстыбанан эрэ салгыы чэчирии сайдар, тупсар олуга суоҕун хас биирдии саха киһитэ, тыа сирин олохтоохтоо толору өйдүүр».

Урукку өйдөбүлүнэн саха ыала дьиэлээх, аттыгар хотонноох, сүөһүлээх, сылгылаах, кыбыылаах, даллаах буолуохтааҕа ирдэнэр курдуга. Чугастыы алааспытыгар, сайынын сайылыкпытыгар ынахпытын сиэтэн, сылгыбытын үөрдээн, көһөргө тиийэбит быһыылаах. «Сайылыктааһын» программата күн сирин көрбөтөҕө.

К. ЕРЕМЕЕВ

«ОЧЧОТООҐУ КЭМ КИНИЛЭРИ ТАЛБЫТА...»

Соторутааґыта, сэтинньи 11 күнүгэр, А.Ф. Шестаков аатынан сынньалаҥ киинигэр СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Россия спецнаһын ветерана, «Мужество» уордьан кавалера, Уус-Алдан улууһун бочуоттаах киһитэ Иван Петрович Черкашин «эйэлээх кэмҥэ» диир араас кэмнээґи иирсээннэргэ, быстах буолуталаабыт сэриилэргэ (Афганистан, Чечня, Абхазия, Хотугу Кавказ уо.д.а.) Ийэ дойдуга «Ытык иэс» диэн тылы олохторун сүрүн өйдөбүлүнэн ылынан кыттыбыт, сэриилэспит Саха сирин ньургун уолаттарын тустарынан суруйбут «Время выбрало их...» диэн кинигэлэриттэн үһүс тома күн сирин көрбүтүн сүрэхтэниитин тэрээһинэ буолла.

Бу тэрээһиҥҥэ бу үс кинигэни дьаныһан туран суруйбут автор Иван Петрович тус бэйэтинэн кэлэн кытынна. Кини саала иһигэр тобустолору мустан олорор дьоҥҥо бу бэртээхэй, дириҥ ис хоһоонноох кинигэлэри тоґо, хайдах суруйбутун, кимнээх күүс-көмө буолбуттарын туһунан сырдатта. Итиэннэ бэйэтин кинигэлэрин улуус музейыгар, А. Шестаков аатынан киин үлэһиттэригэр, бү тэрээһини тэрийбит, кыттыбыт дьоҥҥо, төннүбэтэх буойуттар ийэлэригэр, локальнай сэриилэргэ сылдьыбыт биир дойдулаахтарбытыгар уо.д.а. бэлэхтээтэ.

Бу кинигэ, этэр тыйыс хапсыһыыларбытыгар, сырдык тыыннарын биэрбиттэр, Ийэ дойдуну көмүскүүр Ытык иэстэрин чиэстээхтик толорбуттар үтүө аттарын үйэтитэр, кинилэр хорсун быһыыларыгар, Ийэ дойдуларыгар муҥура суох бэриниилэрин чаґылхай холобуругар эдэр көлүөнэни патриотическай өйгө-санааґа иитэр аналлаах. Автор дойдубут бары салайааччылара, общество бүттүүнэ Ийэ дойдуларыгар биэрбит Андаґардарын чиэстээхтик толорон кэлбиттэргэ уонна төннүбэтэх ньургун уолаттарбыт төрөппүттэригэр, чугас дьонноругар өрүү болґомтолоох буоларга ыҥырар.

Бу долгутуулаах тэрээһиҥҥэ хабыр хапсыһыылар түгэннэрэ, төннүбэтэх уолаттар сырдык мөссүөннэрин көрдөрөр хаартыскалар, кинилэр бойобуой сырыыларын сырдатар суруйуулар, чугас дьонноругар ыыппыт суруктара диктордар музыка фонугар кэпсээн-ипсээн сырдатан биэриилэрдээх видеоролигынан көрдөрүлүннүлэр.

Тыл этиилэр, эґэрдэлэр быыстарыгар Анатолий Бурнашев, Лена Старостина, «Добун» эр дьоннор ансамбллара уо.д.а. киһи дуһатын таарыйар, элбэґи санатар, толкуйдатар ырыалары ыллаатылар. 2 №-дээх орто оскуола 2-с уонна 6-с кылааһын үөрэнээччилэрэ олус сэргэхтик, имигэстик хамсаниимсэнэн «Смуглянка», Грузинскай үҥкүүлэри үҥкүүлээн көрдөрдүлэр.

Авторы эґэрдэлээн, киниэхэ махтанан, бар дьоҥҥо туһаайан истиҥ-иһирэх тыллары эттилэр: «Нам улууһа» МТ баһылыгын 1 солбуйааччы И.И. Сивцева, улуус баһылыгын солбуйааччы Н.Н. Степанов, «Утум» республикатааґы общественнай тэрилтэ солбуйаар председателэ Т.П. Степанова, «Илгэ» издательскай дьиэ директора, «Байанай» сурунаал редактора Ю.П. Борисов, Чечня сэриитин геройа Александр Иванов ийэтэ, «Память» республикатааґы общественнай тэрилтэ председателэ Вера Николаевна Иванова, «Мужество» уордьан кавалера, Хатыҥ-Арыытааґы И.Е. Винокуров аатынан орто оскуола директорын солбуйааччы Павел Николаевич Оконешников.

«Илгэ» салайааччылара: директор Юрий Борисов, директоры солбуйааччы Марина Тимофеева, «Байанай» сурунаал таһаарааччы редактора Александр Постников тэрээһиҥҥэ кытта кэлбит дьоҥҥо булчуттарга уонна балыксыттарга сыһыаннаах «Олбох оонньуута», «Хатан Тэмиэрийэ», «Илии иминэн» диэн оонньуулары оонньоттулар уонна кыайыылаахтарга, көхтөөхтүк кыттыбыттарга араас бириистэри туттардылар.

Кинигэ сүрэхтэниитин дьоро киэһэтигэр кэлбит Нам дьоно бары сүһүөхтэригэр туран сэриилэртэн төннүбэтэхтэр хаан-уруу дьоннорун дириҥ аһыыларын, кутурґаннарын сүрэхтэрин нөҥүө аһаран, эргиллибиттэр кыһалґаларын кыһалґа оҥосто сылдьар, хас биирдиилэрин үтүө аттарын үйэтитиигэ бигэ турунуулаах үтүө, сырдык санаалаах, хорсун киһиэхэ — үс кинигэ аптарыгар Иван Петровичка дохсуннук ытыс таһынан махталларын биллэрдилэр.

И. ИВАНОВ

«ЭДЭР СААҺЫМ КЭРЭ КЭМНЭРЭ...»

Алтынньы 9 күнүгэр Аґа саастаахтар декадаларын чэрчитинэн Аппааны бөһүөлэгэр «Чороон» сынньалаҥ киинигэр «Эдэр сааһым кэрэ кэмнэрэ...» диэн аатталаах дьоро киэһэ буолан ааста. Балаґаҥҥа толору мустан олорор ветераннары, пенсионердары уонна аґа саастаахтары эґэрдэлиир – уруйдуур дьоро киэһэґэ баһылык эппиэтинэһин толорооччу Жирков Евгений Геннадьевич эґэрдэлээн туран, юбилярдарга үрдүк наґараадалары туттартаата. Ол курдук, «Нам улууһун Бочуоттаах гражданина» бэлиэни Хатыҥ-Арыы нэһилиэгин «Ытык киһитэ» анал ааты тыыл, үлэ ветераныгар, 80 саастаах Дорофеева Анна Алексеевнаґа туттардылар. Маны тэҥэ 65 сааһын туолбут үлэ ветерана, өр кэмҥэ олохтоох дьаһалтаґа кассирынан үлэлээбит Уваровская Дария Спиридоновнаґа уонна общественница, «Чэчир» түөлбэ салайааччыта, 60 сааһын туолбут Винокурова Марианна Васильевнаґа «За заслуги перед МО «Хатын-Арынский наслег» диэн анал бэлиэни ыллылар.

«Түһүлгэ» диэн пенсионердар уонна ветераннар түмсүүлэрин председателэ Лебедева Оксана Ивановна истиҥ-иһирэх эґэрдэ, махтал тылларын эттэ. Иккис блогунан «Истиҥник кэпсэтиһии, ааспыт кэми ахтыһыы» 60-70-с сыллардааґы эдэр саастарын кэрэ кэмнэрин санатарга ананна. Иккис Аан дойду сэриитэ бүтэн, экономика сайдан 60–70 сылларга – муода чаґылхайдык сайдыбыт кэмэ этэ. Дьон-сэргэ, таҥаһын-сабын көрүнэр буолбута. Муодаґа хиппи, электика, унисекс, глем-рок, диско, панк стиллэр кэлбиттэрэ. Эр дьон ордук, лыгыччы олоро сылдьар көстүүм, куба маҥан нейлоновай синньигэс саґалаах сорочка, уһун синньигэс төбөлөөх ботинка, синньигэс галстук, маҥан наскы, водолазка, кожанай куртка, джинсы ыстаан, сибиитэрэлэри таптаан кэтэр буолбута. Онтон кэрэ аҥардар мини-юбка, кылгас сарафан, кыра хобулуктаах лакированнай түүппүлэ, бүрүүкэ, жилет, рубашка кэтэллэрэ. Муодаґа араас дьэрэкээн өҥ: кыһыл, араґас, халлаан күөх, розовай, сибэккилээх таҥастар буолбуттара. 70 сыл саґаланыыта муодаґа: «мини», «миди» уонна «макси» киирбитэ. Дьон-сэргэ аһаґас таҥаһы кэтэр буолбута. Муодаґа ковбойскай истиил ордук сайдыбыта (потертай джинсы, бахрома, стеганнай жилет). Саамай аатырбыт марля, хлопок материаллар эбит. 60-70сс. муодаґа конкурс биллэриллибитинэн, бииртэн биир киһини сөхтөрөр. Ол кэминээґи муодалары кэтэн кэлбит ветераннар көрдөрдүлэр. Кыайыылааґынан Кыһыл Дэриэбинэттэн Петрова Марта Петровна уонна Аппааныттан Олесова Елизавета Дмитриевна буоллулар. Салгыы «Оригинальнай бүлүүдэ» күрэґэр Граф Биэрэгин олохтоохторо олус бэртээхэй бэйэлэрин историяларын көрдөрөр «Прибытие Графа Игнатьева на берег» диэн оґуруот аһыттан композицияларын көрдөрдүлэр. Бу конкурска кыайыылааґынан Граф Биэрэгиттэн Сыромятникова Анна Даниловна буолла. Бырааһынньыкка остуолларынан комсомол ырыаларынан, көрдөөх оонньууларынан, бииртэн биир эґэрдэ музыкальнай нүөмэрдэринэн «Дуораан» трио толоруутугар «Эґэрдэ ырыата», «Хатыҥчаана» оґо сайдар киин иитиллээччилэрэ (сал. Сивцева В.М.), Петр Машников, Леонид Чупров, Александр Романов, Саргылаана Пономарева, Муода - «Стиляги» киэргэттилэр. Оґо искусствотын оскуолатын хореография кылааһын үөрэнээччитэ Вика Зырянова уонна Овчинникова Сандара «Аннушка» диэн Чешскэй народнай ырыа матыыбын фортепианоґа оонньоотулар, «Хатыҥчаана» оґо үҥкүү ансаамбылын толоруутугар «Дьөһөгөй» үҥкүүнү үҥкүүлээтилэр. «Олоххо эмиэ маннык буолааччы» диэн сыанканы көрдөрдүлэр, «Самородок» сынньалаҥ киниттэн Анна, Петр Охлопковтар дуэттаатылар, «Сайдыы» сынньалаҥ киинэ Айталина Винокурова, Марта Петрова уонна Граф Биэрэгин олохтоохторун «Сэттэ мэтириэт» сценкатын олус өрө көтөґүүлээхтик көрдөрдүлэр. Бу күн ветераннардыт илии тутуурдаах, элбэх санаа атастаһыылаах дуоһуйа сынньанан тарґастылар.

Н.Д. СИВЦЕВА, Аппааны

ҮЙЭЛЭРГЭ ХААЛАР КИНИГЭ

Саха былыр-былыргыттан үөрэґи, суругу-бичиги өрө тутар буолан, үөрэх, билии туһа диэн, куула түгэґиттэн, алаастан киэҥ сиргэ талаһан, кэм-кэрдии дохсун өрүһүн өксөйөн, үөрэхтээх, сайдыылаах омуктар ахсаннарыгар киирэр үктэлгэ тахсыыппытыттан хас биирдии киһи үөрэр, киэн туттар. «Үөрэх баар — бараммат баай» диэн санаанан салайтаран, күн бүгүҥҥэ диэри үүнэ-сайда, айа-тута сылдьабыт.

Сэтинньи 12 күнүгэр А. Шестаков аатынан сынньалаҥ киинигэр саґа бэчээттэнэн тахсан «күн сирин көрбүт» Намґа үөрэхтээһин эйгэтин историятын сырдатар, дириҥ суолталаах «Светоч знаний земли Намской» диэн кинигэни сүрэхтиир тэрээһин буолан ааста.

Саґаланыытыгар мустубут дьоҥҥо сылларынан Нам улууһугар үөрэх сайдыытын сырдатар киинэни көрдөрдүлэр. Көрүдүөргэ үөрэх ситимин көрдөрөр кинигэлэр дьон-сэргэ көрүүтүгэр быыстапкаґа туруоруллубуттар. «Бичик» национальнай кинигэ кыһата бэчээттээн таһаарбыт кинигэлэрин атыылаатылар.

Үөрэх эйгэтин историятын кэрэһэлиир кинигэ тахсыбытынан «Нам улууһа» МТ баһылыгын солбуйааччы Николай Степанов, Намнаґы үөрэх управлениетын начальнига, СР үөрэґириитин туйгуна Олег Протопопов эґэрдэ тыл эттилэр уонна наґараадалары, махтал суруктары туттартаатылар. Маны таһынан, кинигэ хайдах таҥыллан тахсыбытын, кинигэ ис тутулун, суолтатын туһунан историческай наука кандидата, М.К. Аммосов аатынан Х-ИФУ доцена, СР үөрэґириитин туйгуна, Нам улууһун «Ытык киһитэ», киэн туттар биир дойдулаахпыт Платон Слепцов билиһиннэрдэ.

Нам улууһугар үөрэх ситимин туһунан кинигэ хайаан да суруллан, бэчээттэнэн тахсыахтаах диэн кэскиллээх, ыллыктаах толкуйу тобулан уонча сыллааґыта, үөрэх управлениетын 12 сыл устата салайбыт, уопуттаах учуутал, салайааччы Венера Никитична Дьяконова саґалаабыт. Хомуйар, түмэр үлэ далааһыннаахтык ыытыллан, үп-харчы көрүллэн, элбэх матырыйаал мунньуллан, баґарбыт баґа санаалара олоххо киирбитин туһунан, СР үөрэґириитин үтүөлээх үлэһитэ, педагогическай үлэ кандидата Венера Дьяконова сырдатта үөрүүтүн үллэһиннэ.

Н. Рыкунов аатынан киин библиотека директора, СР культуратын туйгуна Майя Софронова аґааччыга, библиотекаларга бу кинигэ туох туһалаах буолуохтааґын, суолтатын туһунан билиһиннэрдэ.

Кинигэґэ ааспыт кэми ахтарга, көрдөрөргө элбэх историческай чахчылар, хаартыскалар, сыыппаралар киирбиттэр. Маны сырдатарга музей үлэһиттэрэ, чинчийэр үлэнэн дьарыктанар идэлээх дьон, историктар, фотографтар көмөлөрө муҥура суоґун бэлиэтээн аастылар. Киниэргэ СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Нам улууһун бочуоттаах олохтооґо, кыраайы үөрэтээччи Иннокентий Кривошапкин махталын тириэрдэн, кинигэ тахсыбытынан эґэрдэ тыл эттэ.

Наммыт улууһугар 19 нэһилиэк баар, хас нэһилиэк аайы оскуолалар, оґо садтара, эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрэ үлэлииллэр. Кинигэґэ нэһилиэктэргэ баар үөрэх тэрилтэлэрэ бары хабыллан балай да киэҥник сырдатыллыбыттар, үгүс хаартыскалар киирбиттэр. Онон нэһилиэктэр баһылыктарын аатыттан «Хамаґатта нэһилиэгин» МТ баһылыгын солбуйааччы Касьян Олесов санаатын үллэһиннэ.

Учууталлардыт өрүү иннинки күөҥҥэ сылдьыахтара диэн эрэнэн туран, улуустааґы үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун комитетын председателэ Александр Шарапов уо.д.а. кинигэ бэчээттэнэн тахсыбытынан итии-истиҥ эґэрдэлэрин тириэртилэр.

Бу тэрээһиҥҥэ РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрэґириитин туйгуна, үөрэх эйгэтин ветерана Лина Михайловна Полякова бэчээт үлэтигэр сыстаґас, сурукка-бичиккэ чугас буолан, күнүн-дьылын аахсыбакка, ис дуһатыттан бэриниилээхтик үлэлээбитин түмүгэр — бу кинигэ түмүлүннэ, бэчээттэннэ диэн бэлиэтээтилэр.

Историяны кэрэһэлиир кинигэ бэчээттэнэн тахсыыта улуус, республика таһымыгар дириҥ суолталаах улахан үлэ, ситиһии, ааспыты ахтар, бүгүҥҥүнү түмэр, кэлэр кэмҥэ туһулуур боччумнаах дьыала, улууспут дьонугар-сэргэтигэр үтүө бэлэх буолар.

С. АРГУНОВ

СҮРЭХ СЫЛААС ИЭЙИИТИНЭН

Быйыл литература сылын чэрчитинэн Н.М.Рыкунов аатынан улуустааҕы киин библиотекаҕа сэтинньи 5 күнүгэр «Сүрэҕим сылаас иэйиитинэн» диэн Саха народнай суруйааччыта, поэта, тылбаасчыта, журналиһа Иван Васильевич Мигалкины кытары көрсүһүү буолан ааста. Бу көрсүһүүгэ кыттыыны ыллылар СР суруйааччыларын союһун чилиэнэ, СР үтүөлээх юриһа, хас да кинигэ ааптара, поэт Михаил Егорович Иванов-Чуона Мэхээлэ уонна биһиги бары сөбүлээн аҕар «Саха сирэ» хаһыат «Саха ыала» сыһыарыытын корреспондена, СР суруйааччыларын союһун чилиэнэ, прозаик, журналист, икки кинигэ ааптара Надежда Парфеньевна Егорова-Намылы.

Суруйааччы И.В.Мигалкины кытта көрсүһэ, кэпсэтэ кэллилэр улуустааҕы «Отуу уота» литературнай түмсүү, ону сэргэ поэт айымньыларын кэрэхсээччилэр, сэҥээрээччилэр.

Иван Васильевич оҕо-аймахха анаан суруйбут хомоҕой хоһоонноро, истиҥ-иһирэх кэпсээннэрэ, остуоруйалара кэрэҕэ уһуйар, өй-санаа, сиэр-майгы өттүнэн байытар. Поэт кырачааннарга суруйбут хоһооннорун И.Д.Винокуров-Чаҕылҕан аатынан алын сүһүөх 3-с кылааһын үөрэнээччилэрэ уонна Бастакы Хомустаах орто оскуолатын 8-с кылааһын үөрэнээччитэ Анита Оконешникова олус иэйиилээхтик аҕан, Иван Васильевиһы үөртүлэр, маны таһынан оҕо библиотекатын фондатыгар баар оҕолорго аналлаах кинигэлэрин сэбиэдиссэй Петрова Альбина Петровна кэлбит ыалдьыттарга билиһиннэрдэ.

Поэт олус интэриэһинэйдик бэйэтин тус олоҕун, айымньыларын, кэнники үлэлэрин, инники былааннарын туһунан сэргэхтик кэпсээн, хоһоонноруттан истиҥник аҕан ыалдьыттарыгар иһитиннэрдэ уонна саҥа тахсыбыт кинигэлэрин библиотекаҕа бэлэх уунна.

Иван Васильевич доҕотторо бэйэтин курдук сэргэх, интэриэһинэй дьон буолан биэрдилэр. Чуона Мэхээлэ оҕо эрдэҕиттэн умсугуйан туран суруйар эбит, ол эрэн айымньылара бочуоттаах сынньаланҥа тахсыбытын кэннэ, бэчээккэ тахсан бэйэтин аҕааччыларын булан эрэллэр. Онтон Н.П.Егорова-Намылы суруйааччылар Галина Нельбисова, Валериан Николаев уруу-хаан балтылара эбит, бу дьиэ кэргэнтэн үс суруйааччы баарын Иван Васильевич олус астынан билиһиннэрдэ.

Эҕэрдэ тылы эттилэр Нам улууһун муниципальнай тэриллии культураҕа уонна духовнай сайдыыга управлениетын начальника Е.А.Заровняева уонна «Отуу уота» литературнай түмсүү салайааччыта А.Г.Дунаев.

Поэт хомоҕой хоһооннорутта библиотека үлэһиттэрэ иһирэхтик аҕан ыалдьыттарга иһитиннэрдилэр. Ити курдук суруйааччыларбыт кэрэ кэпсээн, хомоҕой хоһоон кэһиилээх кэлэн улуус олохтоохторун кытта истиҥник көрсүһэн бардылар.

Р.Н. ДЬЯКОНОВА, Н.В. ПАВЛОВА, Н.М. Рыкунов аатынан улуустааҕы библиотека аҕааччылары кытары үлэлиир отдел библиотекардара

УБАЙБАР СЫЛДЬАН КЭЛЛИМ

Саха литературатыгар оҕо суруйааччытын быһыытынан киэҥник биллибит, поэт, тылбаасчыт, ССРС суруйааччыта, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, 12 кинигэ ааптара Константин Николаевич Дьячковскай-Туйаарыскай төрөөбүтэ 100 сылын туолан республика үрдүнэн киэҥник бэлиэтэннэ. Көстөкүүн Туйаарыскай 100 сыллаах үбүлүөйэ кини киинэ түспүт биһигин ыйаабыт сиригэр Амма оройуонун Сулҕаччы нэһилиэгэр алтынньы 8-9 күннэригэр ыытылынна.

Мин манна суруйааччы аймаҕа буоларым быһыытынан ыҥырыллан бара сырыттым. Көстөкүүн уонна мин аҕам Мэхээлэ бииргэ төрөөбүттэр. Аҕалара Лазарь Феофанов 5 уол оҕолоох эбит. Улаханнара Мэхээлэ (мин аҕам), иккиһэ Көстөкүүн (Туйаарыскай), үһүстэрэ Өлөксөөндүр, онтон Уйбаан, кыралара Дьөгүөр Феофановтар диэн эбиттэр. Олохтоохтор сахатытан Чыаппаан диэн аттыыллар. Көстөкүүн 3 ыйдааҕар ийэтэ өлбүт. Аҕата кинини Мэҥэ-Хаҥалас Хорообутугар олорор аймаҕар иитиэххэ биэрбит. Оҕото суох ыаллар уолу бэйэлэрин анныларынан суруйтаран Дьячковскай Константин Николаевич буолбут. Дьиҥнээҕэ Феофанов Константин Лазаревич буолуохтаах этэ. Көстөкүүн оҕо, эдэр сааһа барыта Хорообукка ааспыта. Онон мэҥэлэр бэйэлэрин киһиларинэн аҕыналлар эбит. Онтон миэхэ Көстөкүүн аҕабынан чугас убайбынан буолар. Кини биһиэхэ кэлэн сылдьар, хонор буолара. Онон чугастык билэбин. Константин Николаевич тыҥатынан ыарыһах этэ. Элбэхтик эмтэммитэ. Ол эрээри уһаабатаҕа, 61 сааһыгар олохтон туораабыта.

Биллиилээх суруйааччы Көстөкүүн Туйаарыскай 100 сааһын бэлиэтээһин аан бастаан, «Сэргэ Бэстэн» 6 км ыраах, кини өтөҕөр «Чыаппаан Саппыйатыгар» ыытылынна. К.Н. Дьячковскай-Туйаарыскай 90 сааһыгар манна мэҥэ таас туруорбуттара. Онон 100 сааһын туолуутун эмиэ мантан саҕалаатылар. Кэлбит ыалдьыттар, суруйааччылар, кулууп, библиотека үлэһиттэрэ элбэх киһи тыл эттэ, ахтыы оҥордо. Ол кэнниттэн бары бөһүөлэккэ «Сэргэ Бэскэ» тоҕу суулланн кэллибит. Манна бэртээхэй кулууп дьиэлэригэр нэһилиэнньэни кытта көрсүһүү ыытылынна. Үгүс элбэх тыл этиллиннэ, уруй-айхал тыллара дуорайдылар. Суруйааччы ырыалара ылланнылар, хоһоонноро аҕыылыннылар.

Биэчэр кэнниттэн ыраахтан кэлбит ыалдьыттары, суруйааччылары, аны, Сулҕаччыга тиэйэн киллэрэн, эрдэттэн бэлэмнэммит ыалларынан тарҕатан сылаастык–сымнаҕастык хоннордулар. Мин бииргэ төрөөбүт убайбар Тимофей Михайловичка тиийэн атаахтааһын бөҕөтө.

Тэрээһин иккис күнэ сулҕаччылар Христофор Максимов аатынан саҥа кулууптарыгар 10 чаастан саҕаланна. Дьокуускайтан национальнай библиотека үлэһиттэрэ кэлэннэр К. Туйаарыскай кинигэлэринэн быыстапка оҥордулар, айымньыларын быһааран кэпсээтилэр. «Күннүүн көрсөр Көстөкүүн Туйаарыскай» диэн суруйааччы айымньыларынан уус-уран аҕыыга уонна ырыаҕа күрэхтэһии ыытылынна. Манна буолла киэҥ таһымнаах кэпсэтии, араас өрүттээх ахтыы. Суруйааччылары, аймах-билэ дьоннорун кытта көрсүһүү. Сулҕаччылар үөрбүттэрэ-көппүттэрэ, санаалара көтөҕүллүбүттэрэ сүрдээх. Саха сирин суруйааччылара, хаһыат-телевидение, культура-библиотека үлэһиттэрэ барыта 17 бочуоттаах, ыҥырыылаах ыалдьыттар кэллилэр диэн үрдүк сыанаттан иһитиннэрдилэр. Урукку өттүгэр бачча үгүс ыалдьыт муста илигэ дэһэллэр. Кинилэр ортолоругар бааллар суруйааччылар: СР Духуобунас Академиятын академига, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, драматург В.Е. Васильев-Харысхал, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Амма улууһун Ытык киһитэ, суруйааччы Д.Ф. Наумов, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Россия суруйааччыта, поэтесса С.В. Гольдерова, СР культуратын туйгуна, поэт Семен Капитонов, СР бэчээтин туйгуна, суруйааччы И.Н. Корякин-Бөтүүнүскэй, Россия суруйааччыта А.Е. Варламова-Айысхаана, «Байанай» сурунаал редактора, суруйааччы А. Постников-Сындыыс, поэт Иннокентий Сосин уо.д.а. Маны таһынан СР национальнай библиотекатын үлэһиттэрэ, Мэҥэ-Хаҥалас хаһыатын, культуратын үлэһиттэрэ К. Туйаарыскай олорбут, үөскээбит сириттэн Хорообуттан делегация, суруйааччы чугас дьонноро, хаан-уруу аймахтара, Сулҕаччыттан Т.М. Феофановтар дьиэ кэргэттэрэ уо.д.а. бааллар.

Кэлбит ыалдьыттары бэртээхэй музей дьиэлэригэр сырытыннардылар, Гражданскай уонна Аҕа дойду сэриитигэр аналлаах пааматынньыктары кэрийэ сылдьан көрдөрдүлэр, кэпсээтилэр.

Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, биллиилээх оҕо суруйааччыта Константин Николаевич Дьячковскай-Туйаарыскай 100 сыллаах үбүлүөйэ үрдүк таһымнаахтык, үчүгэй тэрээһиннээхтик ыытылынна. «Суруллубут — суоруллубат» диилэр. К.Н. Дьячковскай-Туйаарыскай тылынан бэйэтигэр пааматынньык туруорулунна. Бар дьонугар, ордук оҕо аймахха өрүүтүн тыыннаах буолуоҕа.

Е. ФЕОФАНОВ,
К. Туйаарыскай быраата, Хамаҕатта бочуоттаах олохтооҕо

ХОМУСТААХТАР СУРУЙАЛЛАР...

Өтөрдөөҕүтэ 1 Хомустааха Афанасий Прокопьев (Хоноохой), Иван Михайлович Герасимов диэн ытык кырдьаҕастар олорон ааспыттара. Кинилэр Хомустаах нэһилиэгин историятын, араас үһүйээннэри, ахтыылары улуус хаһыатыгар суруйаллара. Иван Михайлович нэһилиэк музейыгар үлэлии сылдьыбыта, онно элбэх матырыйаллар баар буолуохтаахтар. 2005 сыллааххa «Нам улууһа, Бастакы Хомустаах» диэн киэҥ ис хоһоонноох кинигэ бэчээттэнэн тахсыбыта. Онно ити кырдьаҕастар ахтыылара, суруктара төһүү күүс буолбуттара.

Кэнники сылларга орто саастаах, эдэр дьоннор сэргэх суруйуулара элбэхтик бэчээттэнэр буолла. Өр кэмҥэ колхоз, совхоз үлэтигэр сыратын биэрэн үлэлээбит, улахан дьиэ кэргэн ийэтэ Матрена Никифоровна Сивцева 2000 сыллааххa дьоҕус хоһооннорун хомуурунньугун бастакынан бэчээттэтэн дьонугар-сэргэтигэр бэлэх ууммута. Кинигэҕэ 8 эрэ хоһоон да киирдэр ол саҕанааҕы үлэ-хамнас, үтүө дьон аатарын өлбөт-сүппэт үйэтиппитэ.

Хомустааха төрөөбүт, улааппыт, учуутал идэтинэн хоту улууска баран өр сыл үлэлээбит, кэнники 80-с сылларга дойдутугар кэлэн, сынньаланҥа тахсыар диэри үлэлээбит сэрии, тыыл ветерана, педагогическай үлэ ветерана, РФ үөрэҕириитин туйгуна, СР уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах ветерана Колесов Семен Семенович II суруйуулара «Кыым», «Энгсиэли» уо.д.а. хаһыаттарга тахсалларын элбэх киһи сэргээн аҕар. Семен Семенович 2014 сыллааххa «Хомустааҕым умнуллубат түгэннэрэ» кинигэтин библиотекаҕа бэлэхтээбитин соторутааҕыта аахтым.

Хомустаахтар күтүөппүт Еремеев Константин Иванович олох-дьаһах, итэҕэс-быһаҕас, ситиһии туһунан, айылҕа, күндьыл уларыйыытын, араас дьэ-эбэ-хообо суруйууларын сотору-сотору аҕаҕабын. Кини улуус «Энгсиэлитин» 2004 сыллаах «Бастыҥ корреспондена», «Кыымҥа», «Киин куораккa о.д.а. хаһыаттарга суруйар. Икки кинигэтэ бэчээттэнэн дьон аҕыыытыгар сылдьаллар.

2009 сыллааххa спорт тематыгар элбэх матырыйаалы бэчээттэтэн «Корреспондент года» ааты ылбыт Анатолий Софронов — Онтуон. Нам улууһа даҕаны, Хомустаах да спортивнай ситиһиилэрин утумнаахтык билиһиннэрэр. Ол кини оҕо эрдэҕиттэн, этэргэ диэри, «муннукка ытаабыт» темата буолар. Маҥнайгы холонуута «Нэһилиэкпит спордун историятын туоһулара» диэн кинигэтэ 2012 с. тахсыбыта. Онно суруллубут: «Бу өйдөбүнньүк кинигэ күн сирин көрбүтэ өр сылларга (1991 сылтан!) илдьэ сылдьыбыт ыра санаам туолуута буолар. Кинигэҕэ киирбит дьонум өссө тыыннаахтарыгар барыларын кытта бииргэ алтыһан, атах тэпсэн олорон кэпсэппит дьоллоохпун. Бу өйдөбүнньүк кинилэр сырдык кэриэстэригэр ананар»? — диэбит. Чахчыта да оннук: билигин суоҕ буолбут дьоннор дьиэ кэргэннэригэр бу улахан суолталаах өйдөбүнньүк бэлэх буолар.

Нууччаларга «Шило в мешке не утаишь» диэн өс хоһооно баар. Онтуон билигин суруйар дьоҕуругар аны хаартыскаҕа түһэриини баһылаан элбэх тэрээһиннэри, дьон үөрүүтүн умнуллубат үйэлээн эрэр. Иккис «Спортивная слава Энгсиэли» диэн кинигэтэ 2014 с. VI спортивнай Оонньууларга фурор оҥорбутун бары билэбит.

2015 с. Онтуон оскуоланы бүтэрбитэ 40 сыла буолбута. Ол түгэҥҥэ сөп түбэһиннэрэн аны «Олохпор санаам ымыыта» диэн хомоҕой хоһоннорун хомуурунньугун бэчээттэтэн бииргэ үөрэммит үөлээннээхтэригэр, учууталларыгар бэлэхтээн үөрдүбүтэ.

Хомустааха Мэҥэ-Хаҥаластан кэлэн эмиэ күтүөт буолан олорбут Тихонов Семен Семенович диэн ырыа, музыка учуутала кэргэнэ Валентина Николаевна хоһонноругар ырыанньык бэчээттэммитэ, ону кини тастыҥ быраата, медицинскэй наука доктора Дмитрий Тихонов таһаартарбыта. Ол хомуурунньукка «Үс хатыҥ» диэн олус нарын иэйиилээх ырыаны аан бастаан Яна Орлова толорбута, К. Еремеев суруйбут хоһоонугар доҕоро Семен Семенович мелодия айбыта.

Александр Окоемов диэтэххэ Намҥа билбэт оҕо да, эмэн да киһи суоҕа буолуо, бары курутуйа санаан ааналлара буолуо. Александр үҥкүү, ырыа, хоһоон барыта бииргэ мунньуллубут киһитэ этэ.

Былырыыҥҥыттан хоһоон хонуутугар Удьурҕай диэн аат сулбу ойон таҕыста. Бу кимий? Ырыа, хоһоон аргыстаах, уран тарбахтаах учуутал идэлээх Алексей Михайлович Татаринов! Бэйэтин тутта-хапта сылдьарыыы хоһоннорун холоруктуу хомоҕойдук хоһуйар. Кини аата сотору сулустуу суһумнуо диэн күүтүөҕүҥ.

Хомустаах дьонугар, орто саастаах ыччаттарга кырдьаҕас учуутал, оскуола директора, партком секретара Семен Никитич Тимофеев аата умнуллубат. Кини «Хомустааҕым барахсан» диэн хоһоонугар бэйэтэ мелодия айан, дьонугар-сэргэтигэр ыллаан хаалларбыта күн бүгүҥҥү биһиги сайдыылаах олохпутун өтө көрүүтэ буолар.

Олохтоох библиотека иһинэн «Төлөн» диэн литературнай айар түмсүү үлэлиир, онон өссө да саҥаттан саҥа аттар тахсыахтара диэн эрэл баар.

Бүтэһикпэр Николай Федотов туһунан ойуччу тутан кэпсиэхпин баҕарабын. Николай «Төлөн» түмсүүгэ, «Отуу уотугар» айар дьоҕурун чочуйан икки хоһоон кинигэтин таһаартарда. Мин «Сардаҥа сыыйыллар ыллыгар» диэн хомуурунньугун тутан олоробун. Кинигэ народнай поэт, РФ уонна СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Василий Сивцев кэс тылынан саҕаламмыт.

2010 с. 1 Хомустаах нэһилиэгэ улууска бастакынан Өрөгөй ырыаламмыта, гербэлэммитэ, былаахтаммыта. Гимн тылларын суруйууга конкурска Николай Федотов хоһооно кыайан, композитор Василий Зырянов музыкатыгар айыллыбыт Өрөгөй ырыата үөрүүлээх түгэннэргэ өрө көтөҕүллүүлээхтик дуорайар. Бу буолар Николай өрөгөйдөөх түгэнэ: байхал уутугар түһэрбит улахан таммаҕа, быйаҥнаах хонууга хаалларбыт сураһына, уус тыл дойдутугар кылаата. Кини өссө да айар дьоҕурун кылаана сыппыа суоҕа диэн саҥа хоһоннору күүтэбит.

Кылгастык бэйэм туспунан. Мин 1994 сылтан хаһыакка суруйарбын саҕалаабытым. Ол саҕана сельсовекка секретардыыр этим. Биир семинарга Николай Михайлович Рыкунов «1 Хомустаах, Үөдэй улахан сэбиэттэр секретардара Неустроевалар, үлэ-хамнас туһунан хаһыакка сырдатыҥ эрэ», — диэбитэ. Дьэ, онтон ыла иккиэн тэбис-тэҥҥэ суруйбуппут. Дуням барахсан билигин суох. Мин суруйа үөрэнэн, аны сонун тугу эмэ көрдүм да сурукка түһэрбэтэхпинэ сатаммат курдукпун. «Кыым» хаһыакка 7 сыл Федора Петровна Егорова көҕүтэн суруйбутум. 1-2-лии үлэм «Саха сиригэр», «Учуутал аргыһыгар», «Якутск вечерний», «Эхо столицы», «Забота-Арчы», «Кэскил» хаһыаттарга бэчээттэммиттэрэ.

Дьэ, маннык сэргэхтик олоробут, суруйабыт, ыллыыбыт, хоһоон айабыт.

Елена НЕУСТРОЕВА

Көр-күлүү

КӨРДӨӨХ КЭПСЭЭННЭР

Кыра дэриэбинэҕэ дьон-сэргэ, ордук кырдьаҕас өттө мустан күннээҕи сонуннарын үллэстэр, сэһэргэһэр сирдэрэ маҕаһыын буолар. Биирдэ кырдьаҕастарга Сэргэй эдэр киһи бэйэтин дьонун туһунан кэпсээн күлүү бөҕөнү күллэрбит: «Ити буоллаҕына, бу дэриэбинэҕэ хобу-сиби тарҕатааччылар мин ийэм, мин аҕам уонна ыалбыт дьахтар Шура буолар, - диэбит.

Бу дэриэбинэҕэ Сэргэй төрөппүттэрин билбэт киһи диэн суох буолуохтаах, кинилэр саамай көрсүө-сэмэй ыал буолаллар. Ийэтэ Моруся сүрдээх аҕыйах саҥалаах, дьиэтин үлэтиттэн иллэҥ буолбат - сүөһүтэ, дьиэ ис-тас үлэтэ, иллэҥ буоллаҕына иистэнэр, баайар. Иллэҥ буолан дьону да кытта сэлэһэр кыаҕа суох. Оттон аҕата Ньукулай дьэ кырдьык дьиэтигэр олорбот сүрдээх үлэһит киһи, сарсыардаттан киэһээҥҥэ диэри тракторынан кимиэхэ мас тиэйэр, кимиэхэ от тиэйэр, хопсип тарҕатар бокуойа да суох буолуохтаах, оттон ыаллара Шура бу ыалларыттан ураты ыалга да сылдьыбыта суох, Сэргэй хантан ылан итинник саҥарбытын дьоннор бэркэ диэн сонньуйдулар.

* * *

Сэргэйи тас көрүҥүттэн көрдөххө туох да дьээбэтэ-хообото суох курдук да, сөп-сөп дьээбэлээҕи саҥаран дьоннору соһуталыыр эбит. Ол курдук биирдэ баахынаҕа хортуоска хостуу сылдьан кэпсээннээх буолбут: «Ити буоллаҕына, бэҕэһээ Шура куулунан хортуоска уорбут», - диэн, ону истэн дьоннор сөхпүттэр уонна Шураҕа этэн биэрбиттэр. Ону Шура соһуйан Сэргэй дьонугар туох-ханнык буолбутун билээри тахсыбыта, Сэргэйэ дьонугар кэлэн бу эбиэттии олорор эбит.

- Сэргэй, туох сонуннаахха?

- Суох.

- Оттон бэҕэһээ миигин куул хортуосканан уоруйахтаан, дэриэбинэҕэ аат-суол бөҕөтүн ыыппыт үһүгүн дии.

- Эс, хайдах буолан оннук тыллластахпыный, аматын да иһин, ким инньэ диэн этэрий?

- Ыстапаана уол, илэ кулгааҕынан истибитин эттэҕэ буолуо ээ.

- Дьэ, бэйикэй, мин билигин илээти баран икки хараҕын баһан биэриэм.

- Ол икки хараҕын баһан баран эн сиэтэ сылдьаҕын дуо үйэтин тухары? - онон быһаарсыы бүппүт.

* * *

Биирдэ Сэргэй дьонугар кэлэн эбиэттии олордоҕуна. Ийэтэ баайа олорон:

- Аһынабын, даҕаны, - диэбит.

- Кими? - диэн ыйытар уола. Ийэтэ эппиэттээбэккэ баайарын курдук баайа олорбут.

- Кими аһынаҕын? диэн ыйытабын, ээ, ийээ.

- Кийииппин Лиданы аһынабын.

- Ол туохха?

- Хас сыл буолла, дьиэҥ салҕааһынын бүтэриэх буолбутуҥ?

- Ээ, бу саас бэлэмнээбит дьиэм маһын Богдан-Ньукулай уоран, тиэйэн аҕалбыта буолбат дуо? Уонна туохпунан дьиэбин туттабын? Хата, Морусаа, мин эйигин аһынабын, хайдах ити Богданҥа (Богдаан диэн төрөппүт аҕата) кэргэн тахсыбытыҥ буолла?

З.ТИХОНОВА

ИҺИРЭХ ТЫЫТАР

Күндү бырааппытын, убайбытын, таайбытын **ЧИРИКОВ ГЕОРГИЙ ЕГОРОВИҺЫ**, 60 сааскын туолбут дьоһун күҥҥүнэн ис сүрэхтэн тахсар итии-истиҥ тылларынан эҕэрдэлиибит!

Эн 40 сылтан ордук райпоҕа, «Көбөкөн» совхозка, «Көбөкөн нэһилиэгэ» МТ дьаһалтатыгар үтүө суобастаахтык, үрдүк таһаарыылаахтык үлэлээбиккин, билигин даҕаны «Суһал көмө» суоппарынан дьон туһа диэн үлэлииргиттэн үөрэбит уонна киэн туттабыт.

Аламаҕай майгыгынан, дьоҥҥо-сэргэҕэ үтүө сыһыаҥҥынан, дьиҥ сахалыы куттаах өйгүнэн-санааҕынан барыбытыгар холобур буолаҕын.

Убаастыыр, таптыыр киһибитигэр баҕарыа этибит чиргэл тиит мастыы кытаанах доруобуйаны, үтүмэн үгүс үөрүүнү-көтүүнү, уһун дьоллоох олоҕу!

1 Хомустаахтан, Модуттан Ощепковтар, Чириковтар дьиэ кэргэттэрэ

Таптыыр кэргэммин, ийэбитин, эбэбитин **АРГУНОВА ЛЮДМИЛА РОМАНОВНАНЫ**, 60 сааскын туолар үбүлүөйдээх кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн ис сүрэхтэн иэйэн-куойан туран истиҥник эҕэрдэлиибит!

Алаһа дьиэбитин, аал уоппутун араҥаччылыыр күн күбэй ийэбит дьиэ кэргэммит тулхадыйбат тутулун оччоттон баччаҕа диэри көрөн-истэн кэлбиккэр, дуураҥ сылааһынан барыбытын угуттуургар барҕа махталбытын биллэрэбит. Бу курдук олох эндирдэрин, ньулуун-аһыы түгэннэрин бииргэ сылдьан, иллээхтик олорон аахарбытыгар Эн үтүөҕүн толору сыаналыыбыт.

Күндү киһибитигэр чэгиэн доруобуйаны, сааскы сайдам санааны, инникигэ тулхадыйбат эрэли, орто дойдуга баар барыы үтүөнү, кэрэни баҕарабыт.

Кэргэнин, оҕолорун, сиэннэриҥ

Убаастабыллаах **СЕМЕН ГЕРМАНОВИЧ АЛЕКСЕЕВЫ**, нэһилиэк бочуоттаах олохтооҕун, СР культуратын туйгунун, Партизан нэһилиэгин депутатын, олохтоох сынньалаҥ киин директорын 50 сааскын туолбуккунан, культура эйгэтигэр үлэлээбитиҥ 25, директорынан үлэлээбитиҥ 10 сылынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Биһигини, саахырбыт дьону, түмэн, коллектив оҥорон, үҥкүү алыптаах эйгэтигэр киллэрбиккэр, улууспут араас муннуктарыгар, Дьокуускай куоракка, ону аахан Турцияҕа тиийэ үҥкүүлэппиккэр, ыһыахтарга, фестиваллларга кытыннарбыккар истиҥ махталбытын тиэрдэбит. Баҕарабыт Эйиэхэ сөбүлүүр идэҕэр үлэ үөһүгэр өссө да уһуннук үлэлииргэр, санаабытыҥ сатаннын, толкуйдаабытыҥ тобуллан истин, саха алмааһыныы кытаанах доруобуйаны, күн сиригэр баар барыы үчүгэйи, кэрэни, дьолу-соргуну!

Барҕа махтал тылларын тиэрдэн туран, уолаттарыҥ тапталларынан, ситиһиилэринэн дьоллонон үрдүктэн үрдүккэ дабайан ис диэн алгыспытын тиэрдэбит.

«Алгысчыттар» үҥкүү ансамбла, Партизан бөһүөлэгэ

КОЛЕСОВ СЕМЕН СЕМЕНОВИЧ - I Хомустаах нэһилиэгин ытык киһитэ, тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ, 44 сыл физкультура учууталынан үлэлээбит, «Россия үөрэҕириитин туйгуна».

Тапталлаах аҕабыт,эйэҕэс эһээбит,саамай киэн туттар тутаах киһибит, оҕолоруҥ аатыттан сайаҕас салгынынан сүрэҕи - быары сылаанньытар, өйү- санааны чэбдигирдэр саргылардаах бастыҥ тылларынан 80 сааскын туолар өрөгөйдөөх үбүлүөйүгүнэн уруйтуску!

Үтүө санааҕынан салайтаран, бастыҥ майгыгынан арыаллаан, биһиэхэ, оҕолоргор-сиэннэргэр куруук күүс-көмө, бигэ тирэх, үтүө өйөбүл буоларгар, барыбыт аатыттан ис сүрэхпититтэн үөрэн-көтөн туран, дириҥ махтал, барҕа баһыыба тылларын бу үтүө күн этэбит!

Сайаҕас санааҥ саргылана турдун!

Бастыҥ санаан барҕара турдун!

Кэрэ санааҥ кэскиллэнэ турдун!

Үтүө санааҥ үрүлүйэ турдун! - диэн алгыстаатар алгыспыт айылгылаах тылларын анаатахпыт буоллун!

Бар дьоҥҥор, доҕотторгор, аймахтаргар-уруулларгар оҥорбут аата-ахсаана суох үтүөн үйэҕин уһаттын, олоххун салҕаатын, санааҕын кынаттаатын.

Биһиги тапталбытыгар, бар дьонуҥ ытыктабылыгар уйдаран, өссө да уһуннук, дьоллоохтук, чэгиэнник олоруоххун олус да баҕарабыт.

Убаастыыр аҕа саастаах коллегабытын РФ норуотун үөрэҕириитин туйгунун, тыыл уонна үлэ ветеранын, 1 Хомустаах нэһилиэгин Ытык киһитин **КОЛЕСОВ СЕМЕН СЕМЕНОВИҺЫ**, 80 – ытык сааскынан, олоҕуҥ бэлиэ күнүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн талан ылбыт идэҕинэн эҥкилэ суох бэриниилээхтик, толору баһылаан үтүө суобастаахтык үлэлээн, эдэр көлүөнэни иитиигэ-үөрэтиигэ кылаатыҥ элбэҕинэн киэн туттабыт, үрдүктүк сыаналыыбыт.

Баҕарабыт күн-дьыл өксүөнүн биллиммэккэ, ыалдьар-кырдьар диэни аахсыбакка, эдэрдии эрчимнэнэн, чугас дьонуҥ, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ тапталынан кынаттанан мэлдьи үөрэ-көтө сырыт! Алгыспыт үтүөтэ, санаабыт саргыта, махталбыт күүһэ олоҕуҥ устата кынат буолан араҥаччылыы туруохтун.

Д.Ф. Алексеев аатынан 1 Хомустаах орто оскуолатын коллектива, ветераннара

БИЛЛЭРИИЛЭР

УВАЖАЕМЫЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ!

Просим принять активное участие в переписи малого бизнеса с ноября по декабрь м-цы 2015 года.

По всем вопросам обращаться по тел.: 8(41162) 41437 или namsors@mail.sakha.qks.ru

® **В магазине «Диана» (с. Намцы, универмаг) поступление унтов** от местных производителей.

® **Грузовые перевозки.**
Тел. 89644232507

РЕШЕНИЕ
от 19 ноября 2015 г. № 12-1
О внесении изменений и дополнений в Решение Улусного Совета депутатов МО «Намский улус» от 25 декабря 2014 г. №14-2 «Об утверждении бюджета муниципального образования «Намский улус» Республики Саха (Якутия) на 2015 год и плановый период 2016 и 2017 годов»

Руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Положением о бюджетном устройстве и бюджетном процессе, в соответствии с Законом Республики Саха (Якутия) «О государственном бюджете Республики Саха (Якутия) на 2015 год», Улусный Совет депутатов МО «Намский улус» РЕШИЛ:

Внести в Решение Улусного Совета депутатов МО «Намский улус» от 25 декабря 2014г. №14-2 «Об утверждении бюджета муниципального образования «Намский улус» Республики Саха (Якутия) на 2015 год и плановый период 2016 и 2017 годов» (в редакции Решениями УСД МО «Намский улус» от 29.01.2015 №1-1, от 18.02.2015. №2-1, от 19.03.2015 №3-6, от 23.04.2015 №4-1, от 12.05.2015 №5-1, от 28.05.2015 №6-1, от 25.06.2015 №7-1, от 20.08.2015 №8-1, от 01.09.2015 №9-1, от 24.09.2015 №10-1), следующие дополнения и изменения:

1. В пункте 1 статьи 1 цифры «2 692 689 782,58» заменить цифрами «2 890 146 907,52», цифры «2 578 119 924,07» заменить цифрами «2 775 577 049,01», цифры «2 542 201 205,43» заменить цифрами «2 730 857 296,72»;

2. В пункте 2 статьи 1 цифры «2 689 287 717,16» заменить цифрами «2 886 744 842,10»;

3. В пункте 2 статьи 2 в приложении 2 добавить код администратора безвозмездных поступлений

598	202 04999 05 6445 151	Иные МБТ на дополнительные меры по ликвидации очередности в дошкольных организациях

4. Приложения №4, №6, №8, №10, №12, №14, №21 к решению сессии Улусного Совета депутатов МО «Намский улус» от 25 декабря 2014 года №14-2 заменить соответственно приложениями к настоящему Решению.

5. Настоящее Решение вступает в силу со дня его официального опубликования.

6. Настоящее Решение подлежит опубликованию на официальном сайте муниципального образования «Намский улус» в сети Интернет на веб-портале www.sakha.gov.ru в течение десяти рабочих дней после его подписания.

7. Контроль за исполнением настоящего Решения возложить на постоянную комиссию по бюджету и налогам (председатель А.А.Федоров).

Председатель Улусного (районного) Совета И.Р. Попов, Глава улуса А.П.Атласов

РЕШЕНИЕ
от 19 ноября 2015 г. № 12-3
О присвоении классного чина муниципальным служащим

На основании Закона Республики Саха (Якутия) 746-З №397-IVот 18.11.2009 г. «О порядке присвоения и сохранения классных чинов муниципальным служащим», Улусный Совет депутатов МО «Намский улус» РЕШИЛ:

1. Присвоить классный чин муниципального служащего:

1.1. Обутовой Марине Викторовне, замещающей главную должность муниципальной службы заместителя главы по экономике и финансам, присвоить классный чин «Муниципальный советник 3 класса»;

2. Опубликовать настоящее Решение в улусной газете «Энсиэли» и на официальном сайте муниципального образования «Намский улус» в сети Интернет на веб-портале www.sakha.gov.ru;

3. Контроль исполнения настоящего Решения возложить на постоянную комиссию по законности и МСУ (председатель Окороков Р.Е.).

Председатель Улусного (районного) Совета И.Р. Попов, Глава улуса А.П.Атласов

РАСПОРЯЖЕНИЕ
20.11.2015 № 1505-р с. Намцы

О 100-летии со дня образования Маймагинского наслега

В связи со 100-летием со дня образования Маймагинского наслега, распоряжаюсь:

1. Утвердить состав организационного комитета по подготовке и проведению юбилейных мероприятий, посвященных 100-летию со дня образования Маймагинского наслега, согласно приложению к настоящему распоряжению.

2. Организационному комитету (Сивцева И.И.) в срок до 1 декабря 2015 года разработать и утвердить план основных мероприятий, определить источник их финансирования.

3. Настоящее распоряжение опубликовать на официальном сайте МО «Намский улус».

4. Контроль исполнения настоящего распоряжения оставляю за собой.

И.о. главы улуса И.И. Сивцева

Приложение
к распоряжению главы МО «Намский улус»
№ 1505-р от 20.11.2015 г.
СОСТАВ
организационного комитета по подготовке и проведению мероприятий, посвященных 100-летию со дня образования Маймагинского наслега

1. Сивцева И.И. — первый заместитель главы МО «Намский улус», председатель комиссии.

2. Попов И.Р. — председатель улусного совета депутатов, сопредседатель комиссии.

3. Егоров А.И. — глава МО «Маймагинский наслег».

Члены:

1. Обутова М.В. — заместитель главы МО «Намский улус» по экономике и финансам.

2. Матвеев С.С. — заместитель главы МО «Намский улус» по строительству и промышленности.

3. Неустроева Н.В. — руководитель отдела департамента внутренней политики Правительства Республики Саха (Якутия), (по согласованию).

4. Игнатьев Н.В. — ген. директор «НКТЭ», депутат улусного совета.

5. Заровняева Е.А. — начальник МБУ «Управление культуры и духовного развития».

6. Иванов П.Г. — начальник МБУ «Управление спорта и физического развития».

7. Сергучев С.Н. — начальник отдела по взаимодействию с ОМСУ и орг. работе.

8. Охлопкова М.Н. — зав. муниципальным архивом, секретарь комиссии.

9. Кобякова С.Д. — председатель совета ветеранов улуса.

10. Жергина Ю.П. — главный специалист по молодежной политике.

11. Касьянов В.Г. — редактор-директор АУ «Редакция Намской улусной газеты «Энсиэли».

РЕШЕНИЕ
от 19 ноября 2015 г. № 12-2
О внесении дополнений в Решение Улусного Совета депутатов МО «Намский улус» от 20 августа 2015 г. № 8-6 «О передаче имущества в залоговый фонд и согласовании передачи в залог муниципального имущества»

На основании ходатайства администрации муниципального образования «Намский улус» «О согласовании передачи в залог муниципального имущества, находящегося в собственности муниципального образования «Намский улус», и согласно заявлению генерального директора АО «Намкоммунтеплоэнерго» Игнатьева Н.В. от 02.11.2015 №388, Улусный Совет депутатов МО «Намский улус» РЕШИЛ:

Внести в Решение Улусного Совета депутатов МО «Намский улус» от 20 августа 2015г. №8-6 «О передаче имущества в залоговый фонд и согласовании передачи в залог муниципального имущества» следующее дополнение:

п.2 после слов «для обеспечения» дополнить словами «исполнения обязательств АО «Намкоммунтеплоэнерго по»

В старой редакции: «2. Согласовать передачу муниципального имущества муниципального образования «Намский улус» в залог Республике Саха (Якутия) для обеспечения государственной гарантии Республики Саха (Якутия) в сумме 200 000 000 (двести миллионов) руб. согласно приложению №2.

В новой редакции: «2. Согласовать передачу муниципального имущества муниципального образования «Намский улус» в залог Республике Саха (Якутия) для обеспечения исполнения обязательств АО «Намкоммунтеплоэнерго» по государственной гарантии Республики Саха (Якутия) в сумме 200 000 000 (двести миллионов) руб. согласно приложению №2.

Председатель Улусного (районного) Совета И.Р. Попов
Глава улуса А.П.Атласов

Отдел (военного комиссариата Республики Саха (Якутия)) по Намскому улусу проводит набор курсантов для подготовки и дальнейшего призыва весной 2016 года на должности ВУС 843 «механик-водитель МТЛБ», ВУС 837 «водитель категории С», из числа граждан с 1989 по 1998 годов рождения, не проходивших военную службу, годных к военной службе по состоянию здоровья, ранее не привлекавшихся к уголовной ответственности.

Обращаться в отдел военного комиссариата Республики Саха (Якутия) по Намскому улусу.

Адрес: с. Намцы, ул. Ойунского, 8, 2-й этаж, призывной пункт. Конт. тел.: 8-41162-41161

Начальник отдела (военного комиссариата Республики Саха (Якутия) по Намскому улусу О. Возный

® ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУҐУН ОЛОХТООХТОРО, ЫАЛДЬЫТТАРА!

«TORUT UU» тэрилтэ кыһыҥҥы үлэ режимигэр киирбитин билләрэр:

Үлэ күннэригэр сарсыарда 9.00-тан 18.30 ч. диэри үлэлиибит.

Дьиэҕэ илдьэн биэрии диспетчерэ сарсыарда 9.00 киэһэ 18.30 ч. диэри сакааһы ылар.

Өрөбүл күммүт хас нэдиэлэ баскыһыанньата уонна тохсунньу 1 күнэ.

Атыыга бааллар: помпалар, кулердар, ону таһынан скандинавскай хаамыы тайахтара.

Кирдээх, сахарбыт уонна хайдыылаах баллоннары төттөрү ылбаппыт.

ИДьУО иһитиннэрэр

«КЫБЫНАЛЛАР», «СОТОЛЛОР», «СҮГЭЛЛЭР», КЫРБЫЫЛЛАР...

Ааспыт нэдиэлэҕэ (16.11.2015 с.-22.11.2015 с. диэри) 14 киһи араас эчэйиини ылбыт. Ол иһигэр 6 киһи — кырбаныыттан.

16.11.2015 с. биллибэт массыына Нам сэл. Захаров уул. телефон кабелын остуолбатын суулларан баран куоппут. «Эт-Ас» ХЭТ 2011 с. ахсыннны 26 күнүгэр дуогабардаһан туппут 145 киилэ этин төлөбүрүн күн бүгүҥҥээҥҥэ диэри төлүү илигин туһунан гр. М-тан сайабылыанньа полицияҕа бэриллибит. Туһааннаах уорган бэрэбиэркэ ыыта сылдьар. 4 уоруу регистрацияламмыт. Ол курдук, 16.11.2015 с. «Авангард» ХЭТ Ойуунускай уул. турар контейнерыттан 55000 солк. сыаналаах тутууга туттар инструменнарын «сотон» барбыттар, бу күн Хамаҕаттаҕа ыал ампаарыттан 45 киилэ ынах этин «сүгэн» барбыттар, 22.11.2015 с. саҥа тутулла турар МФЦ дьиэтиттэн ититэр эл. тэрили «кыбынан» барбыттар, эмиэ бу күн Нам сэл. олорор гр. Г. дьиэтин таһыттан обрезной хаптаһыннары, барыта 29 устууканы, «тиэйэн» барбыттар. Маһы уорбуттары, ириэнэх суоллара сойо илигинэ, полиция ДНД чилиэннэриниин ирдээн тараччы тутан ылбыттар. Хата, сүтүктээх тута биллэрэн «ытыһын соттубатах».

Бөтүҥтэн 6 көстөөх «Кэҥкэмэ» диэн сиргэ 1942 с. төр. гр. А. сураҕа суох сүппүтүн туһунан Бөтүҥ баһылыга полицияларга тыллаабыт. Кинини 18.11.2215 с. үүтээнин таһыгар охтубутун булбуттар. Бэрэбиэркэлии сылдьаллар.

5 административнай боротокуол толоруллубут, о.и. 4 — арыгылаан баран сылдьаыыга, 1 — паспоры сэрэҕэ суохтан сүтэриигэ.

ГАИ 376 транспоры бэрэбиэркэлээбит. 62 боротокуол толоруллубут. 2 массыына туруоруллубут. ДНД дьыһуурустубатыгар пенсионнай, педколледж, нэһилиэк дьаһалтатын үлэһиттэрэ тахсыбыттар. «Быйаҥ» ХЭТ дьыһуурустубалыы тахсыбатах.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Биһиги тапталлаах ийэбит Протопопова Евдокия Петровна ыалдьан бу олохтон туораабыта б.дь. 24 күнүгэр 1 сылын туолар.

Эдэр сааһыгар огдообо хаалан биэс оҕотун атахтарыгар туруорар баҕалаах, соҕотоҕун үлэлээн-хамсаан, совхоз ыарахан үлэтигэр дьонтон хаалсыбакка үлэлээбитэ. Совхоз ыарахан үлэтин кытта чаанынай күөһүтүн көрүүтүн, дьиэ ис-тас үлэтин барытын хайдах дьүөрэлээбитэ буолла? Сарсыарда эрдэлээн, киэһэ хойутаан уһун күн солото суох сылдьара. Ону таһынан нэһилиэк сэбиэтин депутатынан талыллан, нэһилиэгин дьонун туһугар сүүрэрэ. Буолар общественнай тэрээһиннэртэн, хаһан да, туора турбат этэ. Ийэбит таһаарыылаах үлэтин элбэх Махтал суруктар, грамоталар туоһулууллар. «IX пятилетка ударнига» бэлиэ хаһаайката буолбута, Коммунистическай үлэ ударнига, «Нам» совхоз хас да төгүллээх чемпион ньирэй көрөөччүтэ.

Ийэбит дьоҥҥо аламаҕай сыһыана, таһаарыылаах үлэтэ сыаналанан нэһилиэк Ытык киһитэ кинигэтигэр киллэриллибитэ. Мэлдьи үтүөнү эрэ баҕара сылдьан, эмискэ охтон, бу күн сириттэн барда. Биһиги ийэбит сирдээҕи аналын толору толорон эбээ, хос эбээ үрдүк аатын сүгэн, онтон дьоллонон уонна дьоллоон айаннаата.

Ийэбитин санаабатах, ахтыбатах күммүт диэн суох. Ийэбит сырдык мөссүөнүн хаһан да умнуохпут суоҕа. Бырастыы, быраһаай.

Оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

Күндү оҕобут, убайбыт, кэргэним, аҕабыт, эһэм Сивцев Яков Егорович бу орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта сэтинньи ый 12 күнүгэр 3 сылын туолла.

Яша 1972 с. балаҕан ыйын 13 күнүгэр Хатырык нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Оҕо эрдэҕиттэн олус көрсүө-сэмэй майгылаах, ыраасчэнчис туттуулаах буола улаппыта. Түбэ 8 кылаастаах оскуолатын бүтэрэн салгыы Хатырык орто оскуолатын бүтэрбитэ. Түбэҕэ совхозка үлэлээбитэ, онтон Армияҕа баран ытык иэһин толорон кэлбитэ. Олоҕун доҕорун Наташатын көрсөн, ыал буолан, 4 оҕоҕо күн сирин көрдөрөн, ийэаҕа үрдүк аатын сүкпүттэрэ.

Түбэҕэ совхозка үлэлии сылдьан, саҥа бэкээринэ аһыллан, онно пекарынан үлэҕэ киирбитэ.1994 с. Намнааҕы «Сандалы» остолобуойга кондитерынан үлэлии киирбитэ. Үлэлии сылдьан Дьокуускайдааҕы Торговай колледжка кэтэхтэн үөрэнэн «Техник-технолог менеджер» идэтин ылбыта. Бу идэтинэн үлэлиир кэмнэригэр элбэх конкурстарга ситиһиилээхтик кыттара. Олус минньигэс, кыраһыабай көстүүлээх тортары астаан күндүлүүрэ. Кэлин «Северторг» тэрилтэҕэ пекарынан үлэлии сылдьан, «Алмазы Анабара» акционернай компанияҕа киирэн, олоҕун тиһэх күннэригэр диэри пекарынан үлэлии сылдьыбыта.

Оҕобут Яша оҕо эрдэҕиттэн балыктыырын, бултуурун, сир астыырын олус сөбүлүүр буола улаппыта. Өрөбүллэрин табаарыстарын илдьэ Түбэтигэр кэлэн бултаан, сир астаан олус дуоһуйан атаарара.

Сыл-хонук түргэнник аастар даҕаны оҕобутун бу баар курдук саныыбыт, ахтабыт, суохтуубут. Оҕобут сырдык мөссүөнэ, ыраас суобаһа, үтүө майгыта өйбүтүгэр-санаабытыгар курутун баар буолуо. Оҕоломо, кырдьыгыгыс, кыраакый кыыс сиэнэ кини ситэрбэтэҕин ситэрэн, аатын ааттата сылдьыахтара.

Ийэтэ, аҕата, бииргэ төрөөбүттэрэ, кэргэнэ, оҕолоро, сиэнэ

Күндү оҕом, истиҥник саныыр, таптыыр кэргэним, амарах аҕабыт, эйэҕэс эһэбит, быраппыт, убайбыт, таайбыт Куличкин Александр Сергеевич олус хомолтолоохтук күн сириттэн суох буолбута бу дьыл сэтинньи 26 күнүгэр 40 хонугун туолар.

Тапталлаах киһибитин, аҕабытын, эһэбитин ахтыбатах, санаабатах күммүт суох. Кини хаһан да кэлбэттии суох буолбутун санаатахха наһаа ыарахан.

Александр 1968 сыллаахха балаҕан ыйын 30 күнүгэр Валентина Дмитриевна, Сергей Семенович Куличкиннар дьиэ кэргэннэригэр күн сирин көрбүтэ. Кыра оҕо сааһа Мэҥэ-Хаҥалас Өлөчэйүгэр ийэ, аҕа, эбэ, эһэ тапталларыгар убанан ааспыта.

1983 сыллаахха Салбаҥ 8 кылаастаах оскуолатын үөрэнэн бүтэрэр. Салбаҥ кэрэ айылҕатын, бииргэ үөрэммит, алтыспыт оҕолорун, доҕотторун куруутун истиҥник саныыра. Саша кыра эрдэҕиттэн ордук кинигэ ааҕарын сөбүлүүрэ. Айылҕаҕа сылдьарын олус сөбүлүүрэ. Бииргэ үөрэнэр доҕорунаан Протопопов Мишалыын туһахтыыллара.

1985 сыллаахха Нам орто оскуолатын үөрэнэн бүтэрэн баран куоракка киирэн киномеханик идэтин баһылыыр.

1986-88 сс. Монголияҕа Советскай Армия кэккэтигэр сулууспалыыр. Командованиеттан Хайҕал сурук кэлэн дьонун-сэргэтин үөрдүбүтэ. Армияттан кэлэн баран «Солнышко» детсадка воспитателинэн үлэлиир кэмигэр оҕолор, төрөппүттэр биһирэбиллэрин ылбыта. Сорохтор билиҥҥээҥҥэ диэри өйдүүллэр эбит. Онтон аҕата Сергей Тихонович арыйбыт «Долун» диэн тэрилтэтигэр үлэҕэ киирэр.

Нэһилиэнньэҕэ араас бытовой көмөлөрү оҥороллор. Кэргэннэнэн түөрт кыыһы төрөтөн, биир уол сиэннэнэн эр киһи сир үрдүгэр үөскээн аҕа-эһэ буолар дьолун толору билбитэ. Улахан кыыһа Марина мединституту бүтэрэн Медцентрга үлэһит буолбутунан олус үөрэрэ, киэн туттара.

Аҕабыт олус оҕомсох этэ. Оҕолоруттан, сиэниттэн күнэйыа тахсара. Кыра кыыһын, 3 саастаах Эльмиратын, бу соторутааҕыга диэри санныттан түһэрбэккэ бүөбэйдиирэ. Сиэнин Арылханы сотору-сотору телефонунан сураһара. Аймах оҕолоругар эмиэ күүтүүлээх киһи этэ. Араас көрдөөх кэпсээннэри, мүлчүргэннээх сырыылары кэпсээн күллэртиирэ. Кини балыктыырын, лууктуурун, сир астыырын, кэргэнинээн айылҕаҕа сылдьарын сөбүлүүрэ.

Биһиги Сааскабыт сүрдээх үөрүнньэҥ, эйэҕэс, элэккэй, көнө майгылааҕа. Өрүү үөрэ-көтө, кэпсии-ипсии сылдьара, элбэх атастааҕа, доҕордооҕо. Кини ситэ олорботох олоҕун оҕолоро, сиэннэрэ салгыахтара.

Күндү киһибитин Сашаны сүтэрбит ыар күннэрбитигэр кутурҕаммытын тэҥҥэ үллэстэн күүс-көмө, тирэх буолбут үлэлээбит тэрилтэтин почта начальнигар Бесчетнова Любовь Дмитриевнаҕа, Аппааны почтатын үлэһиттэригэр, Аппааны нэһилиэгин дьаһалтатыгар, Нам орто оскуолатын учууталларыгар, НПК-ҕа бииргэ үлэлээбит коллегаларбар, уолбут истиҥ атаһыгар, Таастаах нэһилиэгин олохтооҕор Лиханов Моисейга, оҕо сааһын доҕоругар Эверстов Прокопийга, бииргэ үөрэммит кылааһын оҕолоругар, дьүөгэлэрбэр, чугас ыаллардыгар, уруу-хаан аймахтарбар диринҥ махталбытын тиэрдэбит.

Таптыыр киһибитин тиһэх суолугар атаарарбытыгар транспорынан көмөлөспүтүгэр барҕа махталбытын этэбит Ленскэй нэһилиэк баһылыгар Новгородов Андрей Григорьевичка. Барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны, үлэҕитигэр үрдүк ситиһиилэри, дьоллоох-соргулаах олоҕу баҕарабыт. Таптыыр киһибит, Сашабыт, сырдык мөссүөнэ биһиги өйбүтүгэр, сүрэхпитигэр хаһан да умнуллубат үтүө өйдөбүл буолан, үйэ-саас тухары мэлдьи илдьэ сылдьыахпыт. Быдан дьылларга быраһаай!

Ийэтэ, кэргэнэ, оҕолоро, сиэнэ, бииргэ төрөөбүттэрэ, күтүөттэрэ, уруу-хаан аймахтара

Күндү тапталлаах убайбыт, быраппыт, Үөдэй олохтоохо, I гр. инбэлиит
ЕҐОРОВ
Михаил Владимирович
уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытыгар билэр дьонугар, табаарыстарыгар, уолугар Мишаҕа диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Бииргэ төрөөбут балтыларын, убайын дьиэ кэргэттэрэ, чугас аймахтара

Күндү таайбыт
МИХАИЛ
уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан бииргэ төрөөбүт балтыларыгар, убайыгар, оҕотугар Мишаҕа диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Сиэн оҕолоро бука бары

Выражаем глубокое соболезнование родным и близким в связи с кончиной после тяжелой болезни нашей учительницы, ветерана педагогического труда
ПРОТОДЬЯКОНОВОЙ
Анфисы Петровны.
Выпускники ННСШ 9 «в» кл., 1994 г.

Выражаем глубокое соболезнование родным и близким в связи с кончиной после тяжелой болезни ветерана педагогического труда, отличника образования РФ, прихожанки нашей церкви
ПРОТОДЬЯКОНОВОЙ
Анфисы Петровны.
Настоятель и прихожане Намского прихода

Выражаем искренние соболезнования родным и близким в связи с кончиной нашего любимого учителя
ПРОТОДЬЯКОНОВОЙ
Анфисы Петровны.
В нашей памяти Анфиса Петровна навсегда останется необыкновенно светлым, чистым, отзывчивым человеком, настоящим Учителем, другом. Светлая память и огромная благодарность сохранится в наших сердцах.
Выпускники 8 «б» класса НВШ, 1987 г.

Коллектив Намской средней общеобразовательной школы № 2 выражает глубокое соболезнование родным и близким в связи с кончиной после тяжелой болезни ветерана педагогического труда, ветерана тыла, отличника образования РФ
ПРОТОДЬЯКОНОВОЙ
Анфисы Петровны.

Күндүтүк саныыр эдьиийбитигэр Людмила Петровнаҕа, балтыларбытыгар Туйара Семеновнаҕа, Марианна Семеновнаҕа, кинилэр аҕалара, эҥэлэрэ, кэргэнэ
АЛЕКСЕЕВ
Семен Иннокентьевич
соһуччу күн сириттэн барбытыгар диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Бетюнскайдар, Лукиннар, Исмаковтар

Бөтүҥ нэһилиэгин олохтоохо, сэрии сылларын оҕолоро, Ытык кырдьаҕаһа, булчут
АЛЕКСЕЕВ
Семен Иннокентьевич
эмискэ ыалдьан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Людмила Петровнаҕа, оҕолоругар, күтүөтүгэр, сиэнигэр, аймахтарыгар диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
«Бөтүҥ нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, депутаттар, ветераннар сэбиэттэрэ

Чугас ыалларбытыгар Туйара Семеновна, Николай Иванович Николаевтарга, кинилэр оҕолоругар Семеҥҥа, Аинаҕа уонна ийэлэригэр Людмила Петровнаҕа тапталлаах аҕалара, эҥэлэрэ, тапталлаах кэргэнэ
АЛЕКСЕЕВ
Семен Иннокентьевич
соһуччу ыалдьан хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намтан Необутовтар дьиэ кэргэттэрэ

Хамаҕатта, Суотту детдомнарыгар бииргэ олорбут күндүтүк саныыр дьүөгэбитигэр, доҕорбутугар Алексеева Людмила Петровнаҕа, кыргыттарыгар Алексеева Туйара Семеновнаҕа, Алексеева Марианна Семеновнаҕа, балтыларыгар Макарова Полина Иннокентьевнаҕа, Бирюкина Антонина Иннокентьевнаҕа, быраатыгар Артамонов Иннокентий Иннокентьевич дьиэ кэргэттэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эҥэлэрэ, күтүөттэрэ, доҕорбут
АЛЕКСЕЕВ
Семен Иннокентьевич
соһуччу, хомолтолоохтук олохтон туораабытынан диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит. Кытаатыҥ, тулуйуҥ.
Хамаҕатта, Суотту детдомун иитиллээччилэрэ

Бииргэ үөрэммит Зоя Михайловна Эверстоваҕа, кини дьиэ кэргэнигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар убайдара, бырааттара
КОЛЕСОВ
Михаил Михайлович
ыалдьан өлбүтүнэн диринҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Бииргэ үөрэммит 10 «в» кылаас 1977 с.

Кылаабынай редактор
В.Г. Касьянов

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — ***41496,***
хаһыаты таҥыы — ***41332,***
бухгалтерия — ***41141,***
факс — ***41141, 41496.***

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Эҥсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ***ПИ №ТУ14-0216.***

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

«ЭҐСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Эҥсиэли» хаһыат
РИС талылынна, таҥылынна
уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 1,5 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 1504
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 24.11.2015 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 24.11.2015 с.